

It is for the benefit of the working class. This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all that they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. St., Chicago, Ill.

Delavci vseh dežela, združite se!

PAZITE na številko v oklepaju, ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je (569) številka tedaj vam s prihodnjo številko našega lista potoča naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

STEV. (NO.) 569

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

CHICAGO, ILL., DNE 30. JULIJA (JULY 30th) 1918.

LETO (VOL.) XIII.

Intervencija v Rusiji.

Dolgo je bil nastop zaveznikov v Rusiji na dnevnem redu in nekaterim časnikiarim članarjem je bila najljubša zabava, kaj se od strani stori v Sibiriji. Pogostoma so se take špekulacije objavljale kot gotova fakta in v mnogih slučajih so se enostavno želje postavljale na mesto resnice. Ni dvoma, da so mnogi taki članki imeli določen namen; skušali so enostavno vplivati na vlado, da bi izvedla tako akcijo, kakršna bi bila gotovim interesom najbolj všeč.

Po vseh deželah je dobiti elemente, ki niso nasproti le boljševo, ampak jim smrdi vsa revolucija od konca do kraja. Taki krogi bi najraje videli, da bi katerakoli zunanja sila "napravila red" na Ruskem, to se pravi, da bi z vojaško močjo skrušila, kar je, pa nastavila tako "krepko" vlado, od kakršne bi dotični interesi lahko pričakovali največ koristi.

Od takih strani so prihajali najglasnejši kliči po močni oboroženi intervenciji, ki ne bi pravzaprav pomenila nič drugega kakor vojno z Rusijo. Vpričo kaotičnih, razmer, ki vladajo sedaj na Ruskem, ni bilo težko najti argumente, ki so navidezno opravičevali tako zahtevo.

Špekulacije so sedaj pri kraju, kajti predsednik Wilson je definitivno določil akcijo, ki jo podvzame Amerika, in zavezniki so o tem obveščeni. Japonska, ki ima aktivno sodelovati z Ameriko, je z washingtonsko vlado sporazumna. Kakor je bilo pričakovati, je predsednik Wilson nasproten vojaški intervenciji, vsaj v sedanjih razmerah, ko ne prihaja prošnja zanjo iz Rusije same.

AMERIŠKA IZJAVA.

Zastopnik državnega tajnika Polk je podal o nameravani akciji sledečo izjavo:

"Po sodbi vlade Zedinjenih držav, sodbi, do katere je dospela po ponovnem in zelo temeljitem uvaževanju splošnega položaja, bi bila vojaška intervencija v Rusiji bolj sposobna, da bi pomnožila ondoto žalostno konfuzijo, nego da bi jo ozdravila, in bi prej uzašla Rusijo, nego ji pomagala iz njenih zadreg.

Če bi rusko ljudstvo sploh imelo kaj koristi od take intervencije, ji ne bi mogla koristiti pravzaprav, da bi jo rešila sedanjih obupnih težav, ina jeno dejstvo bi se medtem porabilo za vzdrževanje tujih vojsk, ne pa da se Rusiji vrne, kar je njenega in da bi se prehranili njeni možje, ženske in otroci.

Sedaj rabimo vso svojo energijo za ta namen, da zmagamo na zapadni fronti, in po sodbi vlade Zedinjenih držav ne bi nikakor bilo modro deliti ali cepiti naše sile.

Kakor spoznava vlada Zedinjenih držav sedanji položaj, je torej vojaška akcija v Rusiji priporočljiva, da dobe Čehoslovaki toliko zaščite in pomoči, kolikor je mogoče, zoper oborožene nemške in avstrijske vjetejke, ki jih napadajo, pa tudi da se podpre vsak poizkus samovolje ali samoobrambe, za katerega so Rusi sami pri volji sprejeti pomoč.

Edini sedanji namen, za katerega se bodo rabile ameriške čete, bodisi iz Vladivostoka ali iz Murmanska in Arhangelska, je ta, da čuva vojaške zaloge, jih utegnejo nasledno rabiti ruske sile in da podajo Rusom toliko podpore, kolikor je bodo sami želeli sprejeti pri organizaciji samoobrambe.

S takimi nameni pred očmi sodeluje sedaj vlada Zedinjenih držav z vladami Francije in Velike Britanije v okolici Murmanska in Arhangelska.

Zedinjene države in Japonska sta sedaj edini sili, ki sta v takem položaju, da moreta na-

stopiti v Sibiriji z zadostno silo, ki je potrebna tudi za doseglo tako skromnih namenov, kakor so bili označeni.

Vlada Zedinjenih držav je torej predložila japonski vladi, da pošlje vsaka po nekoliko tisoč mož v Vladivostok z namenom, da sodelujejo kot enotna sila pri zasedanju Vladivostoka in da zavarujejo kolikor mogoče, ozemlje za Čehoslovaki, ki se krečejo proti zapadu. Japonska vlada je izrekla svoj sporazum.

Podvzemajoča to akcijo, želi vlada Zedinjenih držav naznaniti ruskemu ljudstvu javno in svečano, da ne namerava nobenega dotikanja politične suverenosti Rusije, nobenega vmešavanja v njene notranje zadeve, niti ne v lokalne zadeve v tistih omejenih krajih, ki bi jih njene vojaške sile morale zasesti, in da se ne bo dotaknilo njene zemljiške integritete ne sedaj ne pozneje.

Kar hočemo storiti, ima edini namen, da podamo ruskemu narodu toliko pomoči pri njegovih naporih za kontrolo svojih lastnih zadev, svojega ozemlja in svoje usode, kolikor bo njemu samega sprejemljiva. Kakor je znano, izda japonska vlada podobno izjavo.

Ti načrti in nameni vlade Zedinjenih držav so bili naznanjeni vladam Velike Britanije, Francije in Italije, in te vlade so sporočile državnemu oddelku, da jih načeloma odobravajo.

Noben zgljuček, do katerega je prišla vlada Zedinjenih držav v tej važi zadevi, pa nima nomena, da bi oviral akcije ali se vmešaval v neodvisno sodbo vlad, s katerimi smo sedaj spojeni v vojni.

Vlada Zedinjenih držav ima tudi željo in namen poslužiti se prve prilike, da pošlje v Sibirijo komisijo trgovcev, kmetovalskih izvedencev, delavskih svetovalev, zastopnikov Rdečega Križa in agentov Y. M. C. A., ki so vajeni organiziranja najboljših metod za podajanje koristnih informacij in prosvetne pomoči najboljše vrste.

Namen je, da se na sistematičen način zadovolje neposredne gospodarske potrebe ondotnega ljudstva, kakorkoli se pokaže kakšna možnost za to. Izvršitev tega načrta bo sledila in ne bo smela ovirati vojaške pomoči za Čehoslovake.

Vlada Zedinjenih držav upa in pričakuje, da bodo vlade, s katerimi je spojena, aktivno podpirale izvršitev teh vojaških in gospodarskih načrtov, kjerkoli bo mogoče.

JAPONSKA IZJAVA.

Uradno glasilo v Tokiju je objavilo naslednjo izjavo:

"Japonska vlada, navdana s čuvstvi odkritosrčnega prijateljstva do ruskega naroda, je vedno gojila največje upanje, da se kmalu ustanovi red v Rusiji in da bo uživala zdrav in nevišev evropske centralne sile okoristile s pomanjran razvoj svojega narodnega življenja.

Vendar pa predleže zadostni dokazi, da so kanjem obrambne moči in s kaotičnim položajem, v katerega je bila Rusija momentano vržena, pa utrjujejo svojo oblast nad deželo in razširjajo svojo aktivnost trajno po vzhodni ruski zemlji.

Trmoglavost ovirali prehod Čehoslovakov skozi Sibirijo. V sile, ki se upirajo tem hrabrim četam, je bilo uvrščenih mnogo nemških in avstro-ogrskih vjetejnikov, ki zavzemajo praktično mesto poveljništva.

Čehoslovakiškim četam, ki žele zagotoviti svoboden in neodvisen obstanek svojemu narodu in lojalno podpirajo skupno zadevo zaveznikov, gre po pravici simpatija in uvaževanje njih

sobojevnikov, katerim je njih usoda važna in močno cenjena stvar.

Vpričo nevarnosti, kateri so češkoslovaške čete sedaj izpostavljene v Sibiriji od nemških in avstro-ogrskih napadov, so zavezniki naravno žutili, da ne morejo indiferentno gledati na razvoj dogodkov, in gotovo število njih čet je že dobilo nalog za odhod v Vladivostok.

Vlada Zedinjenih držav, ki enako čuti težo situacije, je pred kratkim podala japonski vladi predloge za hitro odpošiljatev čet, da se olajša pritisk na češkoslovaške sile.

Japonska vlada, ki želi soglasje z nameni Zedinjenih držav, je sklenila, da stori takoj kake za disponiranje s primernimi silami za predlagano misijo, in gotovo število teh čet bo takoj odposlano v Vladivostok.

Nastopajoča to pot vzdržuje japonska vlada svojo trajno željo, da pospeši razmerje prijateljstva in potrjuje obljubljeno politiko respektiranja teritorialne integritete Rusije in vzdrževanja vsakega vmešavanja v njeno notranjo politiko.

Nadalje izjavlja, da umakne po dosegi omejenih namenov takoj vse japonske čete z ruskega teritorija in pusti neovirano suverenost Rusije v vseh njenih fazah, bodisi političnih ali vojaških."

AKCIJA ZEDINJENIH DRŽAV.

Polkova izjava naglašja, da so Zedinjene države ponovno in resno uvaževale splošni položaj, preden si je vlada napravila sodbo. Odkar so se objavile prve vesti o nameravani akciji v Sibiriji, je poteklo mnogo časa; znano je pa tudi, da je predsednik medtem slišal mnogo ljudi, ki poznajo položaj v Rusiji, med njimi take, ki so bile zadnji čas same v deželi. Program Zedinjenih držav se res kaže kot plod resnega in vsestranskega uvaževanja.

Predvsem je treba naglašati, da ne more biti nobenega dvoma o iskrenosti izjave. To je izmed vsega, kar prihaja pri tej akciji v poštev, najvažnejše in ničesar ne bi bilo tako goreče želeli, kakor da bi se mogel ruski narod prepričati o tem. Ako razumejo Rusi, da hočejo Zedinjene države vse to, kar je v izjavi povedano in drugega nič, tedaj morajo samo pozdraviti iz srea akcijo, ki jim lahko prinese resnično in izdatno pomoč.

Računati je seveda treba s tem, da bodo nemški agenti na Ruskem porabili vso svojo moč, da bi diskretirali akcijo Zedinjenih držav. Slikali bodo Ameriko kot sebično; deklamirali bodo, da se skrivajo za njeno pomočjo osvobodilni namen in — kar more napraviti v sedanji Rusiji največji vtisk — trdili bodo, da se vrši vsa akcija v interesu ameriških kapitalistov. Saj je bil celo Viljem tako predrzen in je govoril, da je vstopila Amerika zaradi profitov svojih kapitalistov v vojno in da je Wilson orodje Wall Streeta. Kar govori prusko božanstvo, to ponavljajo kakor papige njegovi agenti po vsem svetu.

Kapitalistični interesi so pa tisto, kar vzbuja v sedanji Rusiji najodkritosrčnejši odpor. Zakaj o tem ne more biti nobenega dvoma, da predludje med ruskim ljudstvom socialistično čuvstvanje. To ne pomeni, da je vse rusko ljudstvo socialistično zavedno; med čuvstvom in znanjem, ki je podlaga zavednosti, je velika razlika. Prav tam, kjer je čuvstvo močnejše od kritične razsodbe, ima pa sugestija najlože delo, in te sugestije ne bo manjkalo. Ljudje, ki sovražijo socializem kot živega hudilca, se bodo masam predstavljali kot najradikalnejši socialisti in bodo govorili o Wilsonovih kapitalističnih namelih,

ker vedo, da bi s tem najprej nahujskali ljudstvo proti Ameriki.

Akcijo, ki jo nameravajo Zedinjene države, bo torej morala, da si zagotovi čim popolnejši uspeh, vpoštevati ta dejstva in skrbeti, da paralizira protigaitacijo kajzerjevih agentov. Najlepši rezultat doseže misija, ako pridobi Zedinjenim državam zaupanje ruskega ljudstva. To bo predvsem naloga komisije, ki jo namerava predsednik poslati v Rusijo.

Naloga te komisije bodo v vsakem oziru velike in težke; dokazati masam odkritosrčnost Amerike bo pa na vsak način največja in najvažnejša naloga. Če to doseže, bo pa rezultat vreden vseh naporov.

Nam je jasno, da je akcija Zedinjenih držav nesebična. Korist od nje bo v prvi vrsti imela Rusija in to korist postane lahko ogromna. Boljševiki sami bi morali to spoznati in če so prepričani, da imajo res maso ruskega ljudstva za seboj, bi morali pozdraviti nastop Amerike in mu dati od svoje strani največjo podporo. Zakaj če se res oprirajo na maso ljudstva, more akcija Zedinjenih držav le utrditi njih vlado.

Amerika se ne bo vtikati v notranje zadeve Rusije, in če se Amerika noče, je gotovo, da se nihče na strani zaveznikov ne bo. Vsa akcija Zedinjenih držav bo le pomagala, da si ustanove Rusije tisto vlado, ki jo sami hočejo. Ako hočejo boljševiki, bodo torej vsled posredovanja Zedinjenih držav še bolj gotovo vladali, tem bolj gotovo, ker jim bo z ameriško pomočjo omogočeno, da spravijo gospodarsko življenje v red in izvrše tisto konstruktivno delo, ki ga doslej zaradi pomanjkanja sredstev nihče ni mogel opraviti. Če padejo boljševiki, bo to dokaz, da se ne morejo opirati na maso ljudstva; tedaj ne padejo zaradi ameriške intervencije, temveč zaradi pomanjkanja ljudskega zaupanja.

Čim je mogoče ruskemu ljudstvu vepiti prepričanje o nesebičnosti Amerike, bo akcija pozdravljena — če ne od vladajočih, pa gotovo od naroda. Kajti danes ni nobenega dvoma več, da ni bila Rusija le oropana in ponižana z brest-litovskim mirom, ampak da postaja šundalje bolj igrača v rokah Nemčije. In ker je sama preveč opešana, ne bi bil daleč čas, ko bi moskovska vlada prav tako kakor kijevska postala enostavno berlinski vladi podrejena instanca, ki sprejema od kajzerja ukaze, zato da jih izvršuje. Tega jo lahko reši akcija Zedinjenih držav, ki gotovo ne obliči sredi poda, če se pokaže v Rusiji dobra volja, ampak poka izmučeni deželi toliko pomoči, da se res lahko zopet postavi na svoje noge.

Kdor hoče biti odkritosrčen, mora priznati, da je Amerika tekom te vojne drugim narodom toliko pomagala, da ni v zgodovini enakega zgle-da. In nobenega razloga ni za dvom, da ne bi tudi Rusiji pomagala do skrajnosti.

Na Ruskem bi pa morali spoznati, da so v višjem nego nacionalnem interesu dolžni sprejeti pomoč, ki zagotovi Rusiji demokracijo. Seveda se bodo skušali ameriški misiji razni kontrarevolucionarji obočati za krila. Ali po Polkovi izjavi in po vsej Wilsonovi politiki je gotovo, da bodo s tem prav toliko dosegli kolikor "dik-tator" Horvat. Prav ameriška akcija prepreči re-akcijo, ki bi jo sicer obup v bedo nagnanega ljudstva povzročil. Ohranitev ruske demokracije je pa svetoven interes in zato so voditelji ruskega ljudstva dolžni, da sprejmejo vsako pomoč v ta namen. Tudi boljševiki bodo torej morali sedaj pokazati, če prav razumejo svojo nalogo in če so kos položaju. Če so, bo dobro zanje in za Rusijo.

Atentat v Kijevu.

Za nemškim poslanikom Mirbachom v Moskvi je prišel nemški vojni poveljnik v Ukrajini maršal von Eichhorn na vrsto. V terek je bil v Kijevu na ulici izvršen atentat, kateremu je podlezel maršal in njegov adjutant stotnik Dressler.

Poročilo, ki je prišlo iz Amsterdama, pravi o dogodku sledeče: "Uradno naznanilo, ki je prišlo iz ukrajinskega glavnega mesta, javlja, da sta bila v terek v Kijevu vojaški poveljnik feldmaršal von Eichhorn in njegov adjutant stotnik von Dressler s bombo težko ranjena. Poznejša depeša iz Kijeva pravi, da sta ponoči oba umrla. Atentat je bil izvršen, ko se je Eichhorn s svojim adjutantom peljal iz kazine v vojni glavni stan. Bomba je bila vržena iz voza, ki se je pripeljal tesno k feldmaršalovi kočiji, ko je bila že blizu glavnega stana. Atentator in voznik sta bila aretirana."

Poznejše vesti pripovedujejo, da je bil atentat osnovan med socialnimi revolucionari v Moskvi.

Na vsak način žanje Nemčija, kar je sejala. In če se bojujejo njeni sovražniki danes z bombami in prireajo atentate, se pravzaprav nima nič pritožiti. Atentat se navadno smatra za zahrbtno dejanje in v mnogih slučajih je res tak. Kjer je za boj odprto politično polje in kjer ima narod tribunale, pred katerimi more najti pravice, se ne more zagovarjati političen umor. Toda Nemčija

je svoj rop na vzhodu sama izvršila na najzahrbtnejši način. Če se vzame vse skupaj, kakor je bilo, niso nemške armade zmagale na Ruskem, temveč kajzerstvo je ogoljufalo Ruse in Fince, Ukrajince in Poljake in vse skupaj. Reči, da je bila to diplomatska zmaga, bi bilo preveliko ponižanje pojma diplomacije. S priznanjem leplj načel je pripravljala narode nekdanje Rusije na mir, cd katerega so po njenih besedah morali pričakovati pričnost. A ko jih je toliko preslepila, da so opustili vsako misel na nadaljni boj in postali nesposobni za uspešno vojno, je snela krinko in pokazala tiranski obraz. Vsa njena metoda je bila nepoštena od konca do kraja. Kdor je tako postal, pa nima nobene pravice tožiti, če se mu vrača na enak način.

Razume se, da ne izpremeni ne Mirbachov ne Eichhornov umor položaja. Na mesto grofa Mirbacha prihaja Helfferich, nekdanji nemški finančni tajnik kot poslanik v Rusijo, namesto Eichhorna pa posadi kajzer tudi kakšnega drugega generala.

Omenjena atentata se pa vendar ne smeta presojati s tega stališča. Važna sta kot simptoma rebelnega duha, ki se budi v Rusiji in se poslužuje atentatov, ker nima sedaj drugega sredstva. Napada na Mirbacha in na Eichhorna sta bila v prvi vrsti glasni protestni demonstraciji zoper Nemčijo,

jo, v drugi pa zoper tiste, ki deloma v resnici, deloma pa po imenu vladajo. Ali pomen obeh atentatov sega vendar še preko demonstracije. Socialni revolucionarji morajo vedeti, da zbudi tak napad divji srd na kajzerjevem dvoru in da čuti Viljem tako reč kot žalitev svojega božanstva. Enkrat se je zadovoljil s tem, da mašuje moskovska vlada umor njegovega poslanika. Toda če se to nekolikokrat ponovi, je verjetno, da potegne v svoji žreč meč iz nožnice in pošlje svoje armade, da sumarično kaznujejo "hudodelece".

Očividno je to tisto, kar bi socialni revolucionarji radi dosegli s svojimi atentati. V takem slučaju bi bila mogoča edina alternativa: Ali da se Rusija popolnoma podvrže Nemčiji, ali pa da obnovi vojno. Socialni revolucionarji najbrže računajo, da bi se zgodilo drugo, in če imajo razloge za tako mišljenje, mora biti protinemški duh na Ruskem veliko močnejši, nego bi bilo soditi po postopanju sedanje vlade.

To bi bilo zelo verjetno in razumljivo. Ko se je sklepal brest-litovski mir, so mu bile mase gotovo nagnjene. Nedvomno so se boljševiki takrat največ z ozirom na razpoloženje v masah odločili, da sprejmejo vse nemške pogoje. Ali ljudstvo je tedaj pričakovalo, da mu prinese mir boljše razmere. Sedaj pa vidi, da mine mesec za mesecem, razmere se pa ne zboljšajo, temveč so še slabše,

nego so bile prej. Na eni strani niso bili boljševiki sposobni, da bi izvršili čudež in organizirali po vsej deželi produktivno življenje iz kaosa, na drugi strani vidi ljudstvo, da izteza Nemčija roke še po tem, kar mu je ostalo. Mase niso žalovale, če se jim je reklo, da bodo Ukrajinci, Finci, Poljaki, Leti i. t. d. ločeni od Rusije; toda prepričani so bili, da bo vsaj Velika Rusija neodvisna in da bo njeno ljudstvo uživalo resničen mir.

V tem pričakovanju je pa ljuto razočarano. Tudi tisti, ki si ne belijo veliko glave z visokimi političnimi vprašanji, čutijo, da nimajo dovolj hrane, in če je kaj upanja, da prinese žetev nekoliko živeža v hišo, se morajo povsod bati, da ga zaseže kajzerska lakota. Boji za poljske pridelke med ruskimi in ukrajinskimi kmeti na eni in nemškimi vojaki na drugi strani so navdse tipični in če bi danes prišlo do ponovne vojne z Nemčijo, bi jo gotovo veliki del naroda iz vsega srea odobral.

Ali vprašanje je, če bi bila Rusija sposobna za obnovo vojne. In prav o tem je na vsak način največji dvom. Položaj je za Rusijo skrajno kritičen. Kajpada ne vemo, če ima sploh toliko vojnega materiala, da bi prišel kaj v poštev in če je to, kar je ostalo od njene industrije, sposobno, da bi zalagalo armado v slučaju nove vojne.

(Konec na 8. strani.)

Slovensko republikansko združenje.

SEDEŽ V CHICAGO, ILL.

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Frank Bostič, Filip Godira, Martin V. Konda, Etbin Kristan, Frank Kerže, Anton J. Terbovec, Jože Zavertnik.

NADZORNI ODBOR:

Matt Petrovich, Ludvik Benedik, Frank Veranič.

CENTRALNI ODBOR:

John Ermene, Joseph Fritz, Joseph Ivanetič, J. Judnič, Ivan A. Kaker, Anton Motz, Frank Mravlja, Jacob Muha, Zvonko Novak, K. H. Pogodič, Matt Pogorelec, John Rezel, Jos. Steblaj, Frank Šavs, Frank Udovič, Charlie Vesel, Andrew Vidrich, Stefan Zabric, Leo Zakrajšek, Anton Zlogar.

(Opomba. Zastopniki organizacij in listov, ki se doslej še niso priglasili, postanejo člani centralnega odbora, čim se pravilno prijavijo in izjavijo, da se strinjajo s temeljnimi načeli S. R. Z. — Naslov za pisma in denarne pošiljave je sledeči: Anton J. Terbovec, P. O. B. No. 1, Cicero, Ill.)

ZA KONVENCIJO S. R. Z.

Izvrševalni odbor predlaga za konvencijo S. R. Z., ki se snide 13. septembra v Chicagu, sledeči provizorični

DNEVNI RED:

1. Tajnik pozdravi delegate in otvori zborovanje.
2. Volitev predsedstva in zapisnikarjev konvencije.
3. Volitev odbora za pregled poverilnic.
4. Tajnikovo poročilo.
5. Blagajnikovo poročilo.
6. Poročilo nadzornega odbora.
7. Splošni položaj in dosedanje delo.
8. Prihodnje naloge S. R. Z.
9. S. R. Z. in Hrvatsko Republikansko združenje.
10. S. R. Z. in vojni cilji Zedinjenih držav.
11. Volitev izvrševalnega, centralnega in nadzornega odbora.
12. Razno.

Definitivni dnevni red določi seveda konvencija sama, ko se konstituirata. Vse organizacije, ki žele kakšno izpremembo dnevnega reda ali imajo kakšne predloge, ki bi se morali pri dnevnem redu jemati v poštev ali pa so sploh važnejšega pomena, so naprosene, da jih sporoče tajniku, čim prej je mogoče.

Konvencija se vrši v dvorani Pilsen Auditorium na Blue Island Ave., blizu 18. ulice in se prične ob 8. dopoldne.

Anton Terbovec, tajnik.

DELEGATOM II. KONGRESA S. R. Z.

Dne 13. septembra t. l. se prične v Chicagu drugi kongres S. R. Z., katerega bodo reprezentirali vsi tisti ameriški Slovenci, ki se strinjajo in zagovarjajo idejo, da je najboljša forma vlade republika, ne pa dedno veličanstvo. Zbrali se bodo na tem zboru ljudje, ki so v svojih mlajših letih živeli v državi, kjer so jih učili kot sveto resnico, da sedi na prestolu človek, ki je nameščen po milosti božji. Prišli so v deželo, kjer ne nastavlja milost božja, temveč previdnost ljudstva reprezentante naroda na vladna mesta za gotovo dobo. Ker smo živeli v absolutistični monarhiji, in ker živimo sedaj v federativni republiki, nam je vladna forma obeh dežel brez vsakega razkladanja dobro znana. Priznamo, da nam je republika mnogo bolj po godu kot pa cesarstva in kraljestva. In ker je tako, želimo, da dobi tudi tista dežela in narod, kjer nam je zibelka tekla, formo ljudovlade.

Najodgovornejši administrativni uradniki te dežele izjavljajo razločno in na glas, da naj dobi sleherni narod le tako vlado, kakršno si sam želi. Sedaj je čas, prijatelji, zastaviti pot frazarjem in priporočati ljudstvu, naj se bori za ideje republikanske forme, in da se vsem cesarskim in kraljevim agitatorjem pokažejo vrata.

Bliža se drugi kongres S. R. Z. Po dosedanjem zanimanju sodeč, bo na tem kongresu udeležba vse nekaj drugega, kot si pa kraljevski hlapci žele. Želim, da bi bil efekt tak, da bi vse sovranske resnične demokracije po tem kongresu zabele na koncu paleca, in če bi prav toplomer kazal nad 100 stopinj v senci.

Iz raznih nemških virov poročajo, da pobira Nemčija v armado vse moške, kar jih more odtrgati od dela. Izmed 200,000 delavcev v Kruppovih tovarnah so jih že vzeli 40,000 v armado.

Iz Amsterdama poročajo, da sta prišla na Holandsko Bethmann Hollweg, bivši nemški kancelar in bivši zunanji minister Kuehlmann s tajno mirovno mislijo.

Iz Londona poročajo: Lord Curzon, član britiškega vojnega kabineta, je dejal v ponedeljek, da ima Velika Britanija 7,000,000 mož pod orožjem in od teh je 5,000,000 na bojiščih.

Londonski "Exchange Telegraph" ima poročilo, da je v bolgarski armadi izbruhnil legar, ki se je razširil tudi med četami v Sofiji. Bolezen se je pojavila tudi na kraljevem dvoru in iz tega razloga je baje Ferdinand pobegnil s svojo družino v tujino.

Uradni bolgarski list "Miraj" je pričel pripravljati prebivalstvo na bližajoči se prelom s Turčijo. Vesti iz Sofije pravijo, da piše "Miraj", da nočejo Turki držati svojih obljub z ozirom na prizadeto ozemlje in zato da bo morala Bolgarija pretrgati prijateljstvo z njimi.

Na seji lokalne organizacije za Chicago in okolico dne 1. avgusta t. l. se je konstituiral in izpopolnil odbor, ki ima v oskrbi vse reči, ki se tičejo kongresa. Podpisani je med drugim sprejel tudi nalogo, da poskrbi zunanji delegatom stanovanja. Zunanje delegate prosim sledeče: Kakor hitro ste izvoljeni, mi pošljite svoje ime in naslov, da vam preskrbim vse potrebno glede stanovanja ob času zasedanja. Najbolje je, da so vsi delegati v četrtek zvečer, to je 12. septembra, že v Chicagu. Ker je pa Chicago velika vas, kjer so dolge ulice in hiša na hiši pa še ena gor, zato se utegne temu ali onemu primeriti, da bi težko našel svoj prostor. V tem slučaju naj se vsakdo telefonično oglasi na spodaj označeno številko, nakar bomo skrbeli, da pojde kdo na postajo.

Frank Šavs, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.
Telefon: Lawndale 8157.

IZ URADA TAJNIKA S. R. Z.

Člane Slovenskega Republikanskega Združenja, klube, društva, krajevne organizacije S. R. Z., kakor tudi posamezne rojake, ki se zanimajo za naše gibanje, opozorjam na knjižico "Krfška deklaracija in demokracija", katero je izdal izvrševalni odbor S. R. Z. V knjižici je znana "krfška deklaracija", s primernim pojasnilom, kakor tudi "chicaška izjava", ki tvori temelj S. R. Z. Iz obeh dokumentov in pojasnila bo vsakemu lahko umljivo, v čem se naša načela razlikujejo od načel Londonskega odbora in S. N. Z., ki stoji za njim. — Da se vsaj deloma pokrijejo tiskarski stroški in poštnina, so za knjižico določene sledeče cene: Za posamezne iztise 5c, za 25 iztisov \$1.00, za 50 iztisov \$1.50, za sto iztisov \$2.50, za petsto iztisov \$10.00, za tisoč iztisov \$17.50. Naroča se pri tajniku. Manjši zneski se lahko pošljejo v poštinih znamkah.

Anton Terbovec, tajnik.

XIII. IZKAZ PRISPEVKOV ZA S. R. Z.

Krajevna organizacija S. R. Z., East Palestine, O. \$3.90; Slov. knjiž. društvo, Dubuque, Ia., \$2.50; John Grile, Denver, Colo. \$1.00; Matt Pogorelec, Chicago, Ill. \$2.00; krajevna organizacija v Johnstown, Pa., \$150.00; kraj. organ. v Forest City, Pa. \$2.50; kraj. organ. v Johnstown, Pa. \$2.00; Miss Mary Aučin, Chicago, Ill. \$5.10; J. B. Mihelič, E. Helena, Mont. \$1.50; kraj. organ. v Export, Pa., \$12.45; kraj. organ. v Aurora, Ill. \$1.75; dr. Francisco Ferrer št. 131. S. N. P. J. \$5.00; kraj. organ. v Ely, Minn., \$1.00; Mrs. Mary Skubic, Chicago, Ill. nabrala \$5.00; dr. Triglav št. 2 N. P. J. \$5.05; pevsko društvo Slovnan, Pullman, Ill. \$5.00; dr. Sloga št. 14. S. N. P. J. \$5.40; krajevna organ. v Detroit, Mich. \$40.50. And. Pelhan, Corwin Springs, Mont. 70c; Marseilles št. 337 S. N. P. J. \$2.00; dr. št. 38 S. D. P. Z. Lansing, O. \$8.70; kraj. organ. v Ely, Minn. \$12.75; Ant. Ausich, Madrid, Ia. nabral \$7.50; M. Ivanšek, Brooklyn, N. Y., 50c, kraj. organ. v South Fork, Pa. \$3.25; Ant. Zarnik, Herminie, Pa. \$5.00; dr. Sloga št. 16 S. N. P. J. \$5.55; dr. Proletarec št. 50 S. D. P. Z. \$2.00; dr. Sesterska Ljubezan št. 187 S. N. P. J. \$2.50; Fr. Goričar, Bear Creek, Mont., \$2.00; And. Shine, Oak Park, Ill., \$2.00; L. Lotrič, 50c; F. Simič, F. Kramer in F. Težak, v Farrel, Pa., \$1.60; kraj. organizacija v Sartell, Minn., \$7.00; dr. Slavija št. 1. SNPJ., \$2.50; Rud. Krainz, Girard, Kans. nabral \$2.80; dr. Slov. Zastava št. 64, SNPJ., \$6.20; dr. Boritelj št. 1, SDPZ., \$5.00; dr. Pivka št. 201, SNPJ., \$4.00; kraj. organizac. v Eveleth, Minn., \$6.75; dr. Victoria št. 220, SNPJ., \$6.00; dr. Edinost št. 12, SNPJ., \$5.00; dr. št. 112, SSPZ., \$5.00; dr. Rožna dolina št. 92, SNPJ., \$5.00; dr. Kamnik št. 204, SNPJ., \$10.00; kraj. organ. v Forest City, Pa., \$5.50; dr. Slovenski Lovec št. 143, SNPJ., \$1.50; dr. Planinski Glas št. 180, SNPJ., \$1.00; dr. Delmont, št. 280, SNPJ., \$4.25; soc. klub št. 1, JSZ., \$10.00; soc. klub št. 73, JSZ., \$6.25; A. Meisseger, Pueblo, Colo., \$1.00; dr. Zarja št. 349, SNPJ., \$3.50; Slov. Organ. Nov. Amer. Državljanov v Reading, Pa., \$12.25; Gaspar Basel, Fairpoint, O., nabral \$8.25; dr. Cerknisko Jezero št. 248, SNPJ., \$9.00; dr. Lilija št. 95, SNPJ., \$3.00; dr. Zvezda št. 297, SNPJ., \$5.00; dr. Slov. Zmaga št. 208, SNPJ., \$5.00; dr. Zveza št. 36, SNPJ., \$10.00; dr. Jutrzanja Zora št. 54, SNPJ., \$20.17; okrožna organizacija v Johnstown, Pa., \$30.25; dr. Vrh Planin št. 17, Crab Tree, Pa., \$1.75; kraj. organ., Dunlo, Pa., \$7.90; dr. sv. Alojzija št. 13, J. S. K. J., \$1000; dr. št. 103, SSPZ., \$10.00; dr. št. 118, SSPZ., \$2.50; društvo Prvi Maj št. 65, SNPJ., \$3.00; dr. Bratstvo št. 274, SNPJ., \$1.50; dr. Danica št. 124, J. S. K. J., \$4.00; kraj. organ. v Winterquaters, Utah, \$10.85; dr. Postojnska Jama

Iz Londona poročajo, da so municijski delavci, ki so bili na štrajku, v Coventry sklenili, da se vrnejo na delo.

Če delajo nekateri socialisti napake, se ne more iz tega izvajati, da je socializem napačen.

Iz Stockholma poročajo, da mobilizira sovjetska vlada veliko armado za notranjo obrambo proti sovražnikom sovjetske republike. Govori se o novih zarotah in vstajah proti Leninovi vladi.

Z Dunaja poročajo, da so češkoslovaške čete okupirale več mest na Kavkazu in med temi tudi pristanišče Stavropol ob Črnem morju. Zdej se pripravljajo na napad na Novorosijsk.

Iz Washingtona, D. C., poročajo: Skupno posojilo zaveznikom znaša \$6,492,040,000. Zakladniški uradniki so pojasnili, da ostane tajno, kako je bil porabljen denar, ker bi informacije o porabi denarja koristile sovražniku. Ravnotako so uradniki izjavili, da ni res, da namerava zakladniški department obelodaniti, kaj so kupili zavezniki v Združenih državah. Medzavezniki svet za finance in nakupovanje, kateremu predseduje Oscar T. Crossby, namestnik zveznega zakladnika, pošilja zdaj iz Londona in Pariza naročila za živila, vojni material in druge potrebščine, ki jih potrebujejo v prihodnjih mesecih. Ta poročila pregledajo skrbno ameriški urad-

št. 138, SNPJ., \$9.00; dr. Slov. Sinovi št. 112, S? N. P. J., \$13.95; dr. Svobodomiscei št. 169, SNPJ., \$5.00; kraj. organ. v Buena Vista, Pa., \$3.45; dr. Slovenec št. 262, SNPJ., \$4.00; kraj. organ. v E. Palestine, O., \$4.30; dr. Sloga v Tujini št. 224, S. N. P. J., \$5.00; dr. sv. Mihaela št. 27, J. S. K. J., \$10.00; dr. št. 109, SSPZ., \$5.50; Fr. Bregar, Clinton, Ind., \$2.00; soc. klub št. 123, JSZ., \$5.00; dr. sv. Franciška št. 110, JSKJ., \$5.00; dr. št. 44, S. S. P. Z., \$4.80; dr. Sokol št. 20, SNPJ., \$4.15; dr. št. 37, SSPZ., \$4.20; dr. Zdržištev št. 333, SNPJ., \$1.34; kraj. organ. Camp Shumway, Colo., \$4.75; mali zneski v znamkah in gotovini \$2.22.

Anton Terbovec, tajnik.

Izveček zapisnika VII. redne seje chikaške lokalne organizacije SRZ dne 12. julija.

Brat tajnik Zajec otvoril sejo. Za predsednika za tekočo sejo je izvoljen brat Udovič. Sledi čitanje imen odbornikov in zastopnikov. Odbor je ves navzoč. Zastopniki društva 14, SSPZ., in društva Slov. delavski Sokol niso navzoči.

Zapisnik prejšnje seje je bil sprejet, kot je bil čitan.

Dopis brata Pokelška je bil sprejet na znanje in zadeva je rešena v smislu vsebine njegovega pisma.

Sledi obširno poročilo tajnika o financah in agitacijskem delovanju lok. organizacije. Poroča, da so sedaj v chikaški organizaciji 104 stalni prispevatelji. Poroča o praznovanju obletnice proglašenja ameriške neodvisnosti dne 4. julija, katere so se udeležila društva z zapadne in severne strani Chicage, ki so vsa aktivna v delovanju pri lokalni organizaciji SRZ. Stroški v zvezi s to slavnostjo so znašali \$42.34, svoto je založila lokalna organizacija SRZ, pod pogojem, da jo prizadeta društva povrnejo takoj, ko jo odobre njihove društvene seje.

Poroča o pripravah za bodočo konvencijo SRZ., ki se prične dne 13. septembra v Chicagu. Poroča, da je izvrševalni odbor S. R. Z. pooblastil brata A. J. Terboveca, da naj stopi v zvezo z odborom lokalne organizacije, ki bo imel nalogo oskrbeti vse potrebno za to zborovanje. Naglašja, da je z delom zelo obložen in da mora večkrat po ves teden delati ob večerih, če hoče delo vestno in ob času opraviti. Kljub temu mu posel zastaja in apelira, naj se delo primerno razdeli med zastopnike in druge člane. Poroča, da je pisal pismo števil. 1, S. S. P. Z., v katerem je omenjeno društvo opozarja, naj pošilja zastopnike na sejo in sodeluje z ostalimi društvi v lokalni organizaciji. Poslal jim je tudi nabiralne pole in članske karte za stalne prispevatelje. Kaj so s pismom napravili, mu ni znano, ker ni nanj dobil nobenega odgovora. Brat Stržinar, zastopnik omenjenega društva poroča, da tudi njemu ni znano, ker ni bil navzoč na zadnji društveni seji. Pravi, da je bil že pred dvema mesecema izvoljen za zastopnika društva k lokalni organizaciji, da se je pa sedaj prvič udeležil seje, ker je sedaj prvič dobil poziv za udeležbo seje. Brat tajnik pojasnjuje, da ga ni mogel pozvati prej, ker ni dobil do pred kratkim nobenega obvestila o njegovi izvolitvi od društvenega tajnika. Brat Stržinar nadaljuje, da je spoznal iz tajnikovega poročila, da je društvo, katero zastopa, eno najbolj mladenih pri lokalni organizaciji in da bo storil vse, kar bo v njegovi moči, da se to popravi.

Nadzorni odbor poda poročilo o trimesečnem računu. Skupni dohodki in aprilu, maju in juniju znašajo s prenosom od meseca marea \$522.97. Skupni stroški v mesecu aprilu, maju in juniju pa \$375.12. Ostalo v blagajni lokalne organizacije SRZ. dne 3. junija \$114.85.

V tem računu so vštet tudi dohodki in stroški veselice in dramatične predstave, ki jo je priredila lokalna organizacija dne 19. maja. Čisti dobiček te veselice je znašal \$64.33. Nekaj vstopnic še ni vrnjenih, oziroma svota za prodane vstopnice. Druge stroške smo imeli z nabavo tiskovin in knjig, poštino in drugimi manjšimi stvarmi. Nadzorni odbor izjavlja, da so knjige tajnika in blagajnika v redu. Se sprejme na znanje.

Slede poročila stalnih odbornikov. Brat F. J. Aleš poroča, da je dobil potrebne informacije o dvorani Sokol Jonaš, če hočemo v nji napraviti sestanek delegatom in drugemu občinstvu ob priliki konvencije SRZ. Poročilo se sprejme na znanje, razprava o tem se pa odloži pod točko "v korist organizacije."

Pod točko: "Poročila zastopnikov," poročajo zastopniki društev o agitaciji pri društvih, o pridobivanju stalnih članov in kampanji za fond \$1000.

Praktično so štiri leta vojne bolj pospešila socializem, kakor pred njo dvajset let miru. Kadar se bo sklepal mir, bo to vsemu svetu jasno.

Z Dunaja poročajo, da je dejal novi ministrski predsednik Husarek te dni v gosposki zbornici, da se mora Avstrija z Nemčijo vred boriti toliko časa, dokler misli ententa na razkosanje monarhije.

Iz Amsterdama poročajo: V tovarnah v Kaluku blizu Kolina je te dni izbruhnil štrajk. Delavci so se zbrali na ulicah in ker je bila policija prisiljena, da bi jih razpršila, so oblasti poklicale vojsko, ki je streljalo na štrajkarje iz strojnih pušk. Voditelje so aretirali.

Iz Washingtona, D. C., poročajo: Skupno posojilo zaveznikom znaša \$6,492,040,000. Zakladniški uradniki so pojasnili, da ostane tajno, kako je bil porabljen denar, ker bi informacije o porabi denarja koristile sovražniku. Ravnotako so uradniki izjavili, da ni res, da namerava zakladniški department obelodaniti, kaj so kupili zavezniki v Združenih državah. Medzavezniki svet za finance in nakupovanje, kateremu predseduje Oscar T. Crossby, namestnik zveznega zakladnika, pošilja zdaj iz Londona in Pariza naročila za živila, vojni material in druge potrebščine, ki jih potrebujejo v prihodnjih mesecih. Ta poročila pregledajo skrbno ameriški urad-

Na vrsto pride točka: "V korist organizacije." Razni zastopniki povdarjajo, da se moramo z večjo vneto lotiti podobnega agitacijskega dela. Le če bomo vršili to, bomo lahko napravili iz chikaške podružnice SRZ. vzorno organizacijo. Na zastopnike se apelira, naj agitirajo za pridobivanje stalnih prispevateljev. Od gnotnih sredstev zavisi uspeh ali neuspeh naše organizacije. Sklenilo se je, da se kampanja za fond \$1000 sistematično organizira. Tajniku se naroči, naj da tiskati poverilne liste kolektorjem, da se bodo z njimi pri občinstvu lahko izkazali, da so pooblaščen za ta posel. Odboru za razdelitev kolektorskih krožij se naroči, naj gre takoj na delo in uredi vse potrebno. Med tem pa naj kolektorji nabirajo prispevke, kjerkoli se jim nudi prilika. Brat Aleš povdarja, da nam ne bo težko nabirati to svoto do 1. oktobra, če bomo vsi vršili svojo dolžnost. Brat Udovič sugerira, da je umestno, če obiskujeta rojake po dva kolektorja skupaj, ker bosta tako dosegla boljše uspehe kakor posamezniki. Se sklene, da se njegov nasvet vpošteva povsod, koder ga je mogoče izvesti.

Na vrsto pride diskusija o bodoči konvenciji SRZ. Alešovo poročilo o dvorani Sokol Jonaš v Cicero se vzame v razpravo in po daljšem debatiranju se sklene, da se ta dvorana ne vpošteva, ker je preveč oddaljena za zborovanje. Prirejanje veselice pa je v sedanjih razmerah nepriljubivo in brzkotne je tudi ne bomo imeli kdaj prirediti, ker bo čas le vratek in ga bo treba porabiti za zborovanje.

Za zborovalne prostore so nekateri delegatje priporočali manjšo dvorano, toda ko so se vzele v obzir vse okoliščine, se je sklenilo najeti velike zborovalne prostore. Prednost ima Pilsen Auditorium na Blue Island in 18. cesti. Ako ne bo mogoče dobiti te dvorane, se vzame dvorana Sokol Pilsen na So. Ashland in 18. ulici.

V nedeljo 15. septembra pa prirede skupna slovenska društva iz Chicage in okolice veliko manifestacijsko parado skupno z delegati konvencije Slovenskega republikanskega združenja. V soboto, to je dan pred to nameravano parado, bo končana konvencija, katero bomo v nedeljo zaključili s pohodom slovenskih društev, delegatov in drugega občinstva, nakar odidemo v zborovalne prostore konvencije, kjer zaključimo vso stvar z velikim shodom. Na programu bodo govori, pevske in godbene točke. Na zastopnike se apelira, naj se sedaj agitirajo za to vseslovensko manifestacijo ameriških Slovencev demokracije misli. Društva naj razvijejo agitacijo za udeležbo svojih članov pri tej manifestaciji. Parada se prične že dopoldne ob 10., in bo vzela do dve uri časa. Ker je na sporedu tudi shod in druge točke, je potrebno, da pričenom s parado že dopoldne, ker bo mnogo delegatov SRZ. moralo iti popoldne v Springfield, Ill. na konvencijo SNPJ.

Društva naj pridejo ob tej priliki z zastavami, napise bo pa preskrbela organizacija.

Sklene se, da se pozovejo slovenska pevska društva iz Chicage, So. Chicage, Waukegana in Milwaukee na sodelovanje pri tej slavnostni manifestaciji.

Sklene se, da s enapravijo primerni koraki za agitacijo med chikaškimi Hrvati in Srbi za udeležitev pri paradi. Na konvenciji bodo navzoči tudi delegatje Hrvatskega republikanskega združenja, zato je umestno, da se pozovejo tudi tisti Hrvati in Srbi, ki odobravajo program SRZ.

Sklene se, da se da tiskati dvatisoč letakov s programom slavnosti v slovenskem in dvatisoč v hrvatskem, odnosno v srbskem jeziku.

Izvoli se poseben odbor, ki ima na skrbi dobavo stanovanj in vse druge stvari, tičeče se konvencije in nedeljske manifestacije. Ta odbor bo sodeloval skupno z bratom Terbovecem, ki je zastopnik izvrševalnega odbora S. R. Z. v posebnem odboru lokalne organizacije.

Člani tega odbora so: Fr. Gottlicher, F. Podlpece, F. Šavs, F. Udovič in Fr. Zajec.

Sklenjeno, da se da prednost slovenski godbi, če hoče igrati pri paradi in na shodu dne 15. septembra.

Brat Aleš predlaga, naj lokalna organizacija naroči 500 knjižic "Krfška deklaracija in demokracija", ki jih bodo razdaljali zastopniki društev pri agitaciji za SRZ. Predlog sprejet.

Fr. Zajec predlaga, naj se pošlje \$60 centrali S. R. Z. Ker so bili zastopniki mnenja, da bomo imeli s pripravami za konvencijo mnogo stroškov, je brat Zajec svoj predlog umaknil.

Ker je dnevni red izčrpan, zaključil predsednik sejo s pozivom, naj se vsi udeležijo prihodnje seje v avgustu.

F. Z.

Francoski vodilni listi pišejo z ozirom na umor maršala Eichorna, da žanje Nemčija zdaj v Rusiji, kar je sejala. Rusi se kljub svoji miroljubnosti ne dajo stlačiti pod nemški jarem in s pruskimi tirani je edini argument bomba, kakor je bil s carjevimi tirani.

Iz Washingtona poročajo: Po uradnih vesteh iz Pariza so čete poljskih prostovoljcev, rekrutiranih v Združenih državah, v boju vzhodno od Remsa na zapadni fronti. Poljaki so že vjeli preko 200 Nemecev.

Državni department je dobil brzogovno depešo od poslanika Francisa, da je v družbi z angleškimi francoskimi in italijanskimi diplomati zapustil Kandalasko 30. julija in dospel v Murmansk na obali Ledenegega morja. Francis pa ni navedel vzroka, zakaj je zapustil Vologdo.

Kaj si more kajzer Viljem misliti o svoji božanstveni osebi, kadar dobiva poročila o atentatih na nemške poslanike in generale? Če pride danes ali jutri brzogov, da je tudi njega začela kakšna bomba, se ne bo nič kaj čuditi. A najbrže bi bomba na njegovo cesarsko telo napravila enak učinek kakor pri Eichornu.

Koroške narodne šege.

Po petju hočejo oni svatje, ki so prišli ali peš ali pa se pripeljali — kajti jahači ne stopijo raz konje — v hišo, pa jim zabranijo nevestini sorodniki. Pri vratih stoji mož, ki stavi na svate sledeča vprašanja, na katera odgovarja "bänderar": "Od kod prihajate?" "Z jutrovega." "Po kaj ste prišli?" "Zvedeli smo, da imate neko rožico, mi pa imamo nagelček in bi ju radi zvezali skupaj." "To že morete, če nam veste povedati, kdaj visi med zemljo in nebom? Kdo je med Bogom, Očetom in Sinom? Koliko potrebuje Bog za hlače?" i. dr.

Ko odgovori "bänderar" na vprašanja, spustijo svate v hišo in v izbo jih spremijo nevestini roditelji in tam stopi na ženino levo stran "starašina," na desno pa "svat." Pripeljejo jim nato prvo nevesto, staro ženo s slamatim vencem na glavi, s katero pa ni zadovoljen starejšina reče: "Ta ni nam podobna, je ne poznamo." Starejšina ji podari nekaj denarja in jo odsvolvi. Potem privedejo družico, ki jo ogovori starejšina že bolj prijazno in se raduje nad njo, a prava le še ni, zato jo postavi poleg "svata" in mu jo izroči. Zdaj šele pripeljejo nevesto, ki do tedaj ni smela videti ženina. Sprejmejo jo z veseljem in starejšina jo izroči ženinu in jima sklene desnici. Za roke se držč, se zavrtita ženin in nevesta trikrat na desno, na to poklekne nevesta na tla, pokliče očeta, mater, brate in sestre ter prosi vprič vseh zbranih vsakega posebe odpuščanja in poljubi vsakega v slovo. Zadnji ji ponudi roko, da vstane, in sedaj prosi vse tam stoječe odpuščanja. Med tem razdeli družica svatom šope, na kar se izpreyod uredi in jahači zapoje:

"Jaz grem, jaz grem,
jaz moram iti,
preč od tega kraja;
voščim vam
'no lako noč,
vi men' 'no srečno rajžo."

Izpreyod se pomika potem proti cerkvi, in sicer so prvi jahači, potem možki peš ali na vozovih, potem "rjušeneca," ki ima v rokah šartelj, na šartlju klobase in šopek in znamenje, da je povabljen tudi župnik. Za "rjušeneco" stopa nevesta, za nevesto družica, potem "starašina," ženin in svat in potem vse druge ženske.

Konec nevestine vasi "zapinjajo" (na Gorenjskem "zavirajo") nevesti, ali bolje rečeno, ženinu domači fantje, da odkupi nevesto. Na oz-

kem mestu napno črez pot vrvi in v sredi poti drži mladenič tablo, na kateri je naslikan cesarski orel, ki je znamenje za muto, na drugi strani table je za napisano kako število, n. pr., 80.000 K. Domači fantje imajo pri "zapinjanju" pripravljeno venec za nevesto. Ko pridejo svate do onega mesta, se ustavijo in "bänderar" se čudi, da ne morejo dalje, ter vpraša okoli stoječe fante: "Kako to, fantje, da je tukaj danes muta, hodili trgate že večkrat skozi to vas, a mude ni bilo!" Fantje se opravičujejo, da imajo pravico, zapreti pot iz vasi, ker jim odvedejo najlepše bitje; odpro pa jim pot, če izplačajo na tabli zapisano svoto denarja. Svatje se čudijo, da se kaj takega zahteva od njih, ko bi morali biti veseli, da so prišli k njim v najlepših oblekah in z godbo. A mladeniči so neizprosi in jim očita, da jim odvedejo nekaj, kar bi bilo tudi za nje, kajti "mi smo jo vzgajali in ji prilivali, da je zrastle, ali trgate jo vi." Ko odnehajo nekoliko fantje in odstranijo ali vse ničle ali pustijo eno, jim izplača "bänderar" zahtevano svoto, n. pr. 80 K, ki mu jih je poprej izročil ženin. Navadno se pa zgovori ženin z mladeniči že prejšnji dan glede odkupnine, ki se določi po nevestinem premoženju.

Ko izplačuje "bänderar" odkupnino, izroči fant nevesti venec na krožniku, na katerem ima tudi čašo vina. Fant čestita nevesti in ji napije, nevesta natakne venec na desno roko, na krožnik pa spusti nekaj denarja; na to napije fant še ženinu. Ako se ženin ustavi in ne da "zapinjalec," tedaj imajo fantje pravico, da požigajo za svate. Ko se namreč odpeljejo svatje, zažgo nekaj slame, kar je nevesti in ženinu v sramoto. Nevesti, ki se omoži v domači vasi, ni treba plačati "zapinjalec." "Zapinjajo" pa tudi dekleta fantu, če se priženi v drugo vas. Denar, ki ga dobijo, porabijo ali za pijačo ali za godbo pri plesu, ali pa ga darujejo, če so zavedni, v dobre ali narodne namene.

Ko pride izpreyod do cerkve, sname "bänderar" klobuk, stopi na desno stran pri cerkvenih vratih, pogrne na klobuk robec in nabira od mimogredočih svatovskih ali svatov denar. V cerkvi izroči robec z denarjem nevesti. Pred poroko zaigra godba na koru od "nebeške očitvi"; "bänderar" stopi med tem pred oltar, zasuč trikrat bandero proti solncu in gre od leve strani okoli oltarja; za njim vsi možki, potem "rjuš-

ca," ki položi na desno stran oltarja šartelj in klobase za duhovnika, za "rjušeneco" gre nevesta, ki obstane pred oltarjem, za nevesto družica, potem starejšina in ženin, ki stopi nevesti na levo stran, za njim pa svat. Po poroki blagoslov duhovnik vino, ki ga je prinesel nevestin očec, nalije dve čaši ter napije nevesti in ženinu, ki napijeta "rjušenci" in starejšini, a ta nalije vino ostalim svatom. Prva gresta proti vratom ženin in nevesta, se ustavi med vrati in nabirata od svatov v robec denar ter ga vržeta med zunaj čakajoče otroke. Ko se po poroki mudita ženin in nevesta v župnišču pri podpisovanju, prepevajo pred cerkvijsko svatje razne pesmi. Med potjo na ženinov dom se ustavi izpreyod pred to ali ono gostilno, kjer naroči "bänderar" za svate pijače, ki jo naliva natakariča.

Nekdaj je jahal hitro bänderar pred svati na ženinov dom, dobil od kuharice pripravljeno "rogu," ga zavil v "bandero" in odjahal zopet k nevesti in ženinu, jima odkril "rogu" in oba sta vgriznila v jabolko; v to sta potem vtaknila nekaj denarja za kuharice. "Bänderar" je izročil potem zopet kuharicam "rogu," ki je bil suh vršček in imel natakunjena jabolka, pečene in iz kvasu narejene reči, na vrhu pa lep šopek.

Na ženinovem domu jih pričakuje ženinova mati med hišnimi vrati, poda nevesti in ženinu desnico, ju poljubi in nagovori nevesto: "Kaj je rekel Kristus 'jogrom,' ko je prišel k njim skozi zaprta vrata?" Nevesta odgovori: "Mir vam bodi!" Mati govori dalje: "Ženin, da bi tudi med nami vladal mir." Mati vzame po tem hleb kruha, položi nanj ključke ter jih izroči nevesti v znamenje, da je sedaj gospodinja ona. Potem poda nevesti hleb kruha, od tega odreže nevesta krajec, vtakne vanj nekaj denarja in ga izroči dekletu, ki mu je botra. Dekle mora leteti s krajcem po solncu okoli hiše, in sicer kolikor mogoče hitro. Ravnotako stori ženin, ki pa da krajec fantu. To letanje pomeni, da želita ženin in nevesta veselih in zdravih otrok. Nevesta razreže še ostali kruh in ga razdeli med otroke, ženinova mati pa ji poda blagoslovljeno vodo, s katero škropi okoli hiše; z njo gresta "rjušeneca" in ženinova mati.

Predno je prestopila nova gospodinja hišni prag, so nekaj vrgli kokoš črez nevesto tako, da je ta prestopila poprej hišni prag, kajti verovali so, da začarajo čarovnice, če mora nekatera nevesta unreti kmalu po poroki. Da bi oteli ne-

vesto, so vrli kokoš, ki je na se vzela nevesti namenjeno hitro smrt.

Za nevesto in ženinom so vstopili v hišo vsi svatje. Mati vede ženina in nevesto v posebno sobo, kjer sta bila pripravljena za molitev dva enako visoka stolička v znamenje, da sta oba enaka in da ne smeta v življenju drug drugega poniževati. Na stoličkih sta zmolila potem vse tri dele rožnega venca, ki jih je molila naprej "rjušeneca." Po molitvi sta šle šla k pojedini ali "mavu." Jesti sta morala nekaj oba z eno žlico in oba iz ene skleda. Pravi "mav" se je začel nekaj šele zvečer, in med tem časom so svatje plesali na ženinovem domu, dočim se pleše danes navadno v bližnji gostilni. Vsak svat si je izbral družico po "bänderarju" že na potu iz cerkve; dandanes jih izbirajo pri "mavu" za to skrbi "bänderar", posadi prave skupaj, in sicer postreže vsak svat svoji družici pri "mavu" z jedjo. Pri prvi mizi sedijo ženin, nevesta, starejšina, rjušeneca, bratje, očeta in nevestina mati, ki pa se pripeljejo šele na večer. Pri drugi mizi sedita "družica" in "svat" z vencem in drugi svatje in družice; "bänderar" nima družice, ker mora vse voditi in nadzorovati.

Na mizo se prinese najpoprej kisl juha, pečenka i. dr. Nekdaj so postavili na mizo "kopo," ki je bila tako napravljena: Položili so v široko skledo tri šartlje; med vsakim šartljem je bil "povitnjak." Na to so položili vrsto pečenk, potem "fancevtov," zopet vrsto pečenk, vmes pa "preste." Tako so naložili drugo jed na drugo, da je bila "kopa" pol metra visoka. Raz "kopo" si je vzel vsak, kar je hotel. Po prvi "kopi" je prišla godba v izbo in godla, ko je pel vsak svat po vrsti in držal med tem "bandero" v rokah. Ženin in nevesta nista pela, pač pa jima je zaigrala godba pesem o "nebeški osceti ali občeti":

"Kaj zan lep trošt inoj veselje
vživla moje sree,
kadar se spomnim, da Bog Oče
je za nebasa stvaril me.

Mi kristjani 'zvoljeni,
mi smo vsi povabljeni
k tej nebeški osceti,
ktera ne bo n'kol nehala."

(Dalje)

Jesenske rože.

Bilo je hladno, obzorje je bilo zagrnjeno, in Roza je zaman gledala v daljavo. Šele pozno popoldne je solnce pečijalo, in za trenotek se je razlila svetla in jasna luč po gori, odtod se je nagnila v dolino in mimogrede splavala čez belo hišico. Po cesti na klanec je nekdo tekel v črni obleki; v roki je imel palico in zamahoval je z njo po zraku. Rozi je zakoprnelo srce.

"On je, Filip gre!"

Gologlava je zletela naprej in tekla navzgor, se spodičkala ob kamenje ter vso pot ponavljala: "Filip gre!" Brez sapa je priletela na klanec, a tam ni bilo nikogar. Stara vrba je stala ob peščenih strugi, kjer se je pretakal curek studenčnice, in njene tanke veje so trepetale ter čudno vršale. Trhlo deblo je bilo zavito in prihuljeno od burje. Tam se je Roza ustavila. Zdelo se ji je, da gre nekdo tam daleč proti gozdu, ali ničesar ni mogla razločiti, tudi korakov ni slišala.

Solnce se je skrilo in le izza oblakov je postrani sipalo žarke proti strmim goram; ostri vrhunci in snežna slemenca so sijala v krasni, svetli luči kot požlaščeni. A to je bilo samo za hip; takoj je ugasnila svetloba, žarki so umrli in le krvavo rdeča zarja je še bila razlita čez večerno nebo.

Roza je upirala oči proti goram, kot bi hotela prodreti neznanu oči. —

"In vendar je dejal, da pride, ko bodo cvetele astre . . ."

Jutro je bilo hladno in jasno, zrak čist in od vzhoda je sijalo solnce. Blesteče gore so bile čisto blizu, sneg se je svetil po strmih gorah in navpičnih zarezah. Snoči je bil vihar; mrzel dež je lil ves večer, in zjutraj je bila slana.

Roza je šla na vrt pogledat, kaj je z rožami. Astre so bile poparjene, mrtvo cvetje se je dotikalo blatne zemlje, potonike so padle na vse strani, ožgane in kot pomandrane. Šla je med gredičami in se ustavila pred razvitim šopom cvetlice, ki jim je prizanesla nevihta in ki jim nit slana ni mogla škodovati. Roza je menila na prvi pogled, da so astre, ter se veselo začudila, kako da se niso vrgle na zemljo pred viharjem in jih ni umorila pekoča slana. Stale so pokoncu na trdih deblih, cvetje je bilo sivo-belo, žalostno in bolno, listi nazobčani podolgovati. Bile so jesenske rože, otožne barve, kot bi žalovale. Roza jih je spoznala. Videla jih je vsako jesen na grobovih; na dan Vseh svetnikov so bile gomile okrašene s temi visokimi in turobnimi rožami.

"To niso astre, to so mrtvaške rože! Kdo jih je vsadil?" Ni se spominjala, da bi jih bila ona vsejala, in prevzela jo je temna slutnja. Srce ji je zastajalo, kot bi se kri v njej ledenila.

"Moj Bog, moj Bog!"

Silno se je prestrašila, in kot da vidi pred seboj nekaj groznega, je strmela predse. Roke je držala pred seboj in se plaho umaknila iz vrta. Skrila se je v hišo, zaklenila za seboj duri in se zgrudila na stol. Zakrila si je obraz in mislila.

"Astre so odevtele, njega pa ni bilo. In zdaj cvele mrtvaške rože . . ."

Sedela je nepremično cela dopoldne. Skozi okno se je videlo ravno na vrt, na gredice, na bolesto in ledeno vzravnano rožo. Stala je mirno in tožno kot na grobu, narezljani lističi v cvetni kroni so narahlo drhteli.

"Nekaj se je zgodilo," je ponavljala, in v sree ji je padla slutnja, da moža ne bo videla nikdar več. Ostala je hladna, kot brezčutna ter gledala skozi drugo okno; od tam se je videla prav na klanec, na košček ceste pod gozdom.

Otrok se je zbudil v zibelki in začel jokati. Tedaj so se se nje ulile solze, dolgo zadrževane, in neutošen, obupen jok se je zasljal v sobi. Odmeval je ves dan do noči. Žalost je legla na belo hišico, ker je na vrtu cvetela mrtvaška roža . . .

Ni se ganila od doma in se je črno oblekla. Minila je dolga noč, polna solz in tuge. Trudna je sedela pri mizi in gledala skozi okno. — Na klanecu se je prikazala temna moška postava in za njo druga; stopala sta proti vasi. Koraki so jima bili trudni in so omahovali; z veliko težavo in počasi sta se pomikali navzdol. Za njima je prišlo še kakih deset ljudi; še večja izmučenost se je poznala na njihovih hoji. Vlekli so se dalje težko; vsak je nosil umazano vrečo na ramenih in se spiral ob palico.

Roza je vstala in stopila na prag. Mimo so prišli možje in mladeniči, ki so spomladi odšli na tuje za delom. Bili so zdelani in umazani, obleka vsa blatna, in obrazi suhi in temni. Oči so jim bile udrtre ter so zrlle srepo iz globokih jamic med ostrimi kostmi.

Planila je k njim in vprašala:

"Kje je Filip?"

Prva dva sta šla naprej in ji nista odgovorila; bila sta iz druge vasi. Obrnila se je do ostalih, svojega moža ni našla med njimi.

"Kje je Filip?"

"Ej, Poljanec, ti tukaj! Daj no roko!" Ponudil je Stefanu desnico, z levico ga je potrkal po rami in je prisedel na prazen stol.

"Lepo si govoril, čestitam!"

"No, tako pač! Izbrali so me, pa sem moral!" se je nasmehnil zadovoljno Petrin.

"Misliš torej, da jo kmalu dobimo?" je vprašal Poljanec.

"Kaj?"

"Univerzo."

Petrin se je zasmejal krohotoma.

"Še zmirom tak idealist, kakor si bil! Nikoli je ne dobimo!"

Stefan ga je pogledal začuden in ni mogel izpregovoriti.

"O, idealist!" se je smejal Petrin. "Pazna se ti, da si ostal tam, kjer si bil, v tistih otroških letih, ko smo še tako lepo sanjali in ko smo bili pogumni, da bi bili pognali Jupiterja z Olimpa. Ti si še zmirom tisti otrok; prav je in zavidam ti: mi pa smo že bolj ali manj možje, stojimo v resnem življenju in računimo s praktičnimi razmeravi."

Začuden in ponižan je poslušal Poljanec in je trkal narahlo s pestjo po mizi, kakor je trkal doktor Petrin, ko je tsal na odru in klical natakarijo: "Sem z univerzo!"

"Da, Poljanec, otrok si še, ne zameri; zmirom si bil otrok in po pravici bi moral biti večji pesnik, nego si. Ali se še ukvarjaš s peozijo?"

"Nič več".

Iz vrste je stopil Markov.

"Ne bo ga," je dejal tiho.

"Ne bo ga," je ponovila tiho in mrtvo za njim. Začel ji je pripovedovati, da ga je v jami ubilo. Roza ni razumela ničesar: samo ponavljala je: "Ne bo ga!"

Gledala je za njimi, ki so odhajali v vas; oči so ji bile suhe in brez življenja. Stopila je v hišo in k zibelki:

"Ne bo ga!"

Otrok se ji je nedolžno nasmehnil, in tedaj je v njej vstala tema žalosti in bilo ji je, kot da se ji je pretrgalo srce. Zgrudila se je na tla pred zibelko. Zopet je odmevala cela hišica od neutošenega, bolnega joka ves dan in vso noč. Mati je jokala pretresljivo, objemala otroka, kot da ga hoče utopiti v solzah.

Drugi dan je vstala, šla na vrt in izkopala iz prsti mrtvaško rožo. Hitela je z njo proti pokopališču.

Tam je poiskala najbolj zapuščenno gomilo, ki je bila brez križa. Zraziljala je prst in vsadila rožo ravno na sredo groba. — Mislila je na moža: Kje je umrl, kam so ga pokopali, kje je njegov grob?

Tega ne bo izvedela nikoli. V tujem kraju so ga zagrebli brez solz in brez ljubezni.

Objela je z rokami pozabljeno neznanu gomilo in začela je moliti za moža, ki se ni vrnil, ko so cvetele astre, in ki se ne povrne nikoli. —

Na zemljo je legla tema, na visokem nebu so se zasvetile zvezde. —

Kot bi cvelele astre na snjem polju . . .

Poslednji dnevi Štefana Poljanca.

Štefanu Poljancu se je zdelo, da je bil tisti govor že nekaterikrat slišal. "Ampak," je pomislil, "govornik je vse in govor ni nič. Da bi, na priliko, jaz govoril te besede, ki nimajo nobene posebnega jedra, ne posebne lepote, bi me nihče ne poslušal in nihče bi mi ne ploskal. Na jeziku tega lepega gospoda po so se nenadoma izpremenile, zadobile so velik pomen in blag zvok. Poglavitna stvar je na govoru govorjena, ne pisana beseda in med vsemi ljudmi na svetu sodi samo govorniku pravica do plajijata. Njegova zasluga je in njegov poklic, da vdahne življenje mrtvi besedi in jo nakravi aktivno. Tudi Mirabeau ni imel zmirom časa, da bi si bil sam napisal govor, in vendar ga ni človeka, ki bi mu kratil slavo. O Petrin, visoko črni tvoja pot!"

Tako je premišljeval Štefan Poljanec in se je okrenil, ker je mislil, da je stvar pri kraju. Tod okrenil, ker je mislil, da je stvar pri kraju. Toda oder je stopil bogoslovec v ozki črni suknji, plačljiv in bledikast človek, in je prišel govoriti s tenkim glasom. Poleg Poljanca je stal debel študent, ki je bil tako svobodomiseln, da je bilo Štefana strah. "Ejduš, ali bi ga . . ." se je razsrdil svobodomiseln študent in je zaškripal z zobmi. V tistem trenutku pa je bogoslovec dovršil in svobodomiseln študent je ploskal in klical z bobnečim glasom: "Živja! Živja!" Iz sosednje sobe se je že

glasilo veselo žvenketanje kozarcev in tja se je napotil Štefan Poljanec. Ponižen kakor je bil, je sedel v mračen kot, da bi ne bil nikomur v nadlego. Iz vseh duri so šumeli črni gostje v sobo in kmalu so bile mize zasedene. K Poljancu je prisedel Kositar, ki je bil kratkoviden; položil si je krila črne suknje skrbno na kolena, nataknil si je nanošnik ter se ozrl po omizju.

"O, glej, ti tukaj, Poljanec! No, kako pa se ti godi?"

"Dobro. Kaj pa ti? Ali še nisi doštudiral?"

"Že, ampak . . . Veš, z advokaturu ni nič. s sodnijo tudi ne. Človek pride do kruha, ko ima že sive lase. Zdaj sem pri notarju Kosen na oGriškem; star je že, siromak, in ne bo več dolgo. — Sploh so goriški notarji vsi do zadnjega bolehi in nadložni, Bog jim dodeli lahko smrt. Ampak, to je, mi smo zatiran narod; težko dobi Slovence pošteno službo, če nima takega imena, da ga lahko nekoliko izpremeni. Zdaj se pišem s C, pa ne vem, če bo kaj pomagalo. Kosec zasluži na leto dvanaest tisoč. Tako trpi človek za svoj narod. Poznam nekoga, ki ima tako ime, da se bere lahko laško in slovensko, ne da bi ga kaj izpreminjal. Nekateri ljudje imajo srečo."

Med črnimi gručami se je izprehajal po sobi doktor Petrin; obraz se mu je svetil, smehljaj se je prijazno ter se oziral naokoli.

"Kaj pa počneš zdaj?"

"Nič."

Doktor Petrin se je čudno nasmehnil, ljubeznivost je ugasnila v njegovih očeh, pogledal je na Poljančevu obleko, na kravato, na čevlje.

"Tako, tako! No, pa Bog s tabo!"

Vstal je in mu ponudil dvoje prstov s slovo. Nato se je pridružil črni gruči, zasmejal se je ceselo, žareč in ponosen je bil njegov obraz.

"Petrin se ženi!" je izpregovoril Kositar.

"Ženi se?"

Kri je udarila v Štefanova lica in oči so se mu zalile.

"Nekateri ljudje imajo srečo!" je vdičnil Kositar. "Mlajši je od mene, pa so mu odprta že vsa pota v svet. Zmirom je imel protekejšo in povsod, Bog vedi kakaj; jaz sem se vse svoje življenje pehal za kakšno protekejšo, pa se mi nikoli ni posrečilo."

"Rekel si, da se ženi."

Zaročil se je in zdaj se vozi z njo po mestu in razkazuje svojo slavo. Bogata je in lepa; temu človeku se vse posreči."

"Bogata je?"

"Neizmerno. Saj sem tudi paz že skoro imel ogato nevesto, ampak jaz nimam sreče. Zahačjam v hišo, vedem se spodobno, in ko mislim, da je že vse narejeno, pišem lepo pismo; povedati nisem hotel kar tako, ne znam govoriti; in mi odpiše, da naj se ne prikažem nikoli več. Kaj pa sem ji storil? Nekateri ljudje imajo srečo."

(Dalje.)

PROLETAREC
LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.
Lastnik in izdajatelj:
**Jugoslovanska delavska tiskovna
družba v Chicago, Illinois.**
Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo
leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo
\$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.
Oglasni po dogovoru. Pri spremembi
bivališča je poleg novega naznaniti
tudi stari naslov.
Glasilo slovenske organizacije Jugoslov-
nistične zveze v Ameriki.
Vse pritožbe glede nerednega pošilja-
nja lista in drugih nerednosti, je po-
šiljati predsedniku družbe
Fr. Udovick, 1844 So. Racine Ave.,
Chicago, Ill.

PROLETARIAN
Owned and published every Tuesday by
**South Slavic Workmen's Pub. Co.,
Chicago, Illinois.**

Subscription rates: United States and
Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half
year. Foreign countries \$2.50 a year,
\$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.
NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
6008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS
Telefon Lawndale 8157.

Zmes.

V zakladniškem departmentu je bilo registriranih nad en milijon zadolžnic svobode. Zakladniški tajnik McAdoo svetuje, da si vsakdo vknjiži svoje zadolžnice svobode, da bodo zavarovane proti tatovom. Aplikacije za registriranje se dobe na vsaki banki. Registriranje ne stane nič. Morda bodo prihodnje zadolžnice svobode imele kupon, ki ga bo lastnik odtrgal, izpolnil in odposlal zakladniškemu departmentu.

Iz Washingtona poročajo: Zbornični davčni odsek se je zedinil v tem, da naj se določi naraščajoč posestni davek do 50 odstotkov. Najvišje bodo obdavčena veleposvetstva. Mr. Kitchin, predsednik odseka pravi, da bo posestni davek še revidiran. Od novega davka pričakujejo \$100,000,000 dohodkov na leto. Doslej je nosil davek na posesti le \$70,000,000.

Iz Washingtona, D. C., poročajo: Zbornični odsek soglašajo, da se povzra davek na avtomobile, lepotečna sredstva, patentirana zdravila, fotografske aparate, fonografe, avtomatične glasovire in produkte, ki služijo športu. Davek bo znašal deset odstotkov od cene; sedanji davek na avtomobile, fotografske aparate, fonografe, avtomatične glasovire in produkte, ki služijo športu, znaša tri odstotke, na patentirana zdravila in lepotečna sredstva pa 2 odstotka. Odsek je sklenil, da podvoji sedanji davek na vstopnino in klubove domeske. Sedanji davek je deset odstotkov, novi pa dvajset odstotkov. Vsi ti odsekovi zaključki soglašajo s priporočili zakladniškega departmента. Odsek je napravil razliko med avtomobili za prevažanje ljudi in tovornimi avtomobili. Za tovorne avtomobile je določil le pet odstotkov davka.

Iz Bostona, Mass., poročajo: Državni odbor za pogajanja v sporih med podjetniki in električnimi delavci je odločil, da naj se delavci vrnejo na delo, medtem ko rešuje odbor njih mezdno zahtevo. W. C. Fish, ravnatelj tovarne General Electric Co. v Lynn, je sprejel odlok, voditelj štrajkujočih delavcev pa zahtevajo, da naj reši narodni vojni delavski odbor njih zahtevo.

Iz Washingtona poročajo: Delegacija delavskih zastopnikov, ki jo je vodil newyorški advokat W. Bourke Cockran, je prišla v Belo hišo, da priporoči predsedniku, naj odzvrne zadevo Thomas J. Mooneyja kalifornijskim državnim sodiščem in jo izroči zveznim sodiščem. Deputacija ni bila predstavljena predsedniku, ker se je nahajal na poltedenski kabinetski seji, zato prej predložil svoje želje pismeno.

Iz Washingtona poročajo: Živilski upravitelj Hoover je brzojavil iz Londona, da so hotelirji in restavraterji, ki so napravili obljubo, da ne bodo do letošnje žetve rabili pšenice pri prirerjanju jedil, odvezani te obljube s prvim avgustom t. l. Okoli 5,000 hotelirjev in 100,000 restavraterjev je storilo prostovoljno obljubo.

Delavstvo po vojni.

Kakor posega vojna v razmere v kapitalističnem razredu, tako se dotika z železno roko tudi delavskega razreda. Ampak tega prijema in stiska v celoti. Tudi vojna ne napravi iz delavca kapitalista. Bodo vsega delavstva povečava. Materijalne žrtve in izgube vali na njegova pleča. Življenske potrebe mu podražuje, ne le za današnji dan, ampak tudi za bodočnost. Priliko za delo mu omejuje. Že sedaj se razširja žensko delo; izkušnje na tem polju bo kapitalizem porabil po vojni in konkurenca med spoloma, ki se sedaj ne čuti, dokler so moški v zakopih, se po njihovem povratku poostri do skrajnosti.

Temu se pridruži konkurenca polinvalidnih delavcev, ki bodo v pričo silno izpolnjenih strojne tehnike popolnoma porušili, zadovoljevati se bodo morali pa vendar z nepopolno plačo, ker ne bodo mogli skriti svojih telesnih, za domovino prinešenih žrtv.

Koncentracija kapitala, ki jo pospešuje vojna, poveča odvisnost delavstva od podjetnikov. Čim manje je delodajalcev, tem bolj so delavci navezani nanje in tem absolutneje lahko diktirajo pogoje. Vse teže je tedaj delavcu reči: Pri tebi mi ne ugaja; pojdem drugam. Posebno za neizučene delavce, ki iščejo dela v svoji stroki, se poslabšajo razmere, kadar postajajo posamezni kapitalisti kralji celih industrij.

Povečana moč kapitalizma na eni, pomnožena beda delavstva na drugi strani — to je posledica, ki jo porodi vojna.

Razmerje med razredoma se neizogibno poostri. Vredel tega se pa tudi nujno poostri razredni boj.

Pred vojno je bil razredni boj, med vojno se nadaljuje, po vojni se poostri.

To je največji, najobsežnejši, najnepopravljivejši in neprizanesljivejši boj, kar jih pozna človeštvo.

Pijano ošabnosti po nezasišljenem povečanju bogastva lahko podjetništvo za nekaj časa pritegne vaje, da se zdi vsak odprtem nemogoče. Vrženo v dotlej neznanu bodo lahko izgubi delavstvo za nekaj časa upanje in pogum, da se topo vda črnemu suženjstvu.

Ali le za nekaj časa je to mogoče in le kratek more biti ta čas.

Kakor iz gora tekoča voda, pred katero se nenadoma umaknejo jezovi, pa zabobni z vso silo v dolino in poplavi vso nižino, tako izrabljuje kapitalizem, če izgrne njegove ovire, brez pomisleka in premisleka vso svojo moč in se poslužuje prilike izkoriščanja. Pritisk denarnega gospodarstva v takih zanj ugodnih razmerah ne pozna meje. Nobena vest, nobeni občiri na človečnost, nobeni verski zakoni mu jih ne pokažejo; še razum govori zama, če mu pripovedujejo, da ugonablja delavske moči, ki so potrebne za njegovo uspevanje.

Enrichissez vous! — Obogatite se! je najvišji zakon, kadar se pokaže prilika za to; in na vse pomisleke o škodljivih posledicah odgovarja profitabstvo skomizgovaje: Apres nous le deluge! Naj pride za nami potop!

V takem položaju pripravljajo kapitalizem sam pogoje elementarnega odpora.

Čim večja je potlačena delavstva, čim bolj je v bedi otople, čim se je začasno pogreznilo v nemo vdano, mučeniško prenašanje vsega gorja, tem večja je nevarnost, da pride neizogibni upor kakor divji, uničujoči vihar, ki ruši in podira in pomandra stokrat več, nego bi bilo treba. Največji pritisk ne more preprečiti protitlaka; doseči ne more nič drugega, kakor da odgodi boj za nekaj časa, ampak zato ga odvrne od vsaj razmeroma mirnega razvoja, pa spravi njegov tok v strugo, v kateri zašumi tem besneje in zdvija tem strašneje.

Vsa zgodovina je polna takih dokazov; tudi v preteklem stoletju, v katerem so se v pričo vstajajočega kapitalizma razvili moderni razredni boji, se neprenehoma ponavljajo.

Razredna zavest ne pride v delavskih možganih hipoma, nenaodoma na površje, ali čim začno razmere iz delavstva ustvarjati razred, se rodi ta zavest, tudi če potrebuje kakor otrok do poroda

svoj čas, da se zbudi v resnično življenje.

Že leta 1793., v začetku francoske revolucije, so pariški delavci v neki peticiji proti akordnim plačam, katere je odredil konvent za dela pri trdnjaviških stavbah, dejali: "V času resnične enakosti ne sme biti razburiljivega nesorazmerja pri delavcih. Delavci so stebri naroda; oni so bili tisti, ki so se vzdignili dne 10. avgusta."

Deseti avgust je bil dan naskoka na Tuilerije, na sijajno, tedaj kraljevsko palačo. Ako niso imeli delavci takrat, ko so jurili, še žive, jasne razredne zavesti, so pa imeli vsaj tako slutnjo v svojih dušah; ko so spoznali, da jim revolucija ni prinesla materialnega zboljšanja kot delavcem, so začeli razumevati razlike in nasprotja med razredi.

S tem, da se kalli razredna zavest, se ne odpravi na beda ne njeni vzroki. In kadar doseže beda stopnjo neznosnosti, tedaj izbruhne upor zoper pritisk v tistih oblikah, ki so v takih razmerah mogoče. Bes se združi z obvladnostjo injem-biwpa uoten j upom, nezadovoljnost z maščevalnostjo; čim bolj je nasilništvo oviralo organizacijo potlačenihih, njih jasno spoznavanje, tem bolj je upor sam neorganiziran, slep in divji, podoben orkanu.

Kapitalizem, ki izkorišča brezvestno, ki izrablja svojo moč brezobzirno, ki skuša delavstvo vkovati v verige, pripravlja sam sebi največje nevarnosti in vodi boj na polje, ker se mora izvesti z največjo ogorčenostjo.

Po vojni se bodo nadaljevali razredni boji, ker ne morejo prenehati. Na srečo ne bodo imeli, vsaj povsod ne, tistih oblik, v katere bi jih vsilil kapitalizem, če bi bile te oblike le od njega odvisne.

Med delavstvom je že toliko razredne zavesti, da je ne more uničiti ne vojna ne povečani pritisk kapitalizma. Tudi v Ameriki, kjer se je kapitalizem od krvavega človeškem klanju brezprimerno obogatil in kjer je ob neormalni prosperiteti silno narasla njegova moč in jo bo tudi skušal izabljeti proti delavstvu, se ne more več zatreti razredna zavest.

Povsod je socializem že toliko živ, da ga ne more zadaviti nobena sila tega sveta. Dasi ni šla vojna niti mimo njegove organizacije brez škodljivih učinkov, se vendar ni izpolnila najsrečnejša želja mogotcev, ker se ni mogla. Vojna je povzročila zmedo povsod; povzročila jo je med meščanstvom, v industriji, v dinastijah, v glavah modrihanov in učenjakov, v cerkvah; organizirano delavstvo se ni moglo popolnoma izogniti splošni zmedi.

Ali uničiti ni mogla socializma in njegovih organiziranih oblik niti vojna. In po vojni bo socializem tista sila, ki prepreči, da bi delavske mase otople in se slepo vdale nasilstvu. Socializem ne bo dal, da bi bilo delavstvo popolnoma ponižano in pahnjeno v tako bedo, iz katere bi prejalislej morala izbruhniti obupna revolta, katere edina moč bi bila uničevanje, ki pa ne bi bila sposobna, da preuredi razmere in da reši delavstvo.

Razredni boji se bodo nadaljevali po vojni in naloga socializma bo tudi tedaj, da razširja razredno zavest in utrjuje delavsko organizacijo.

Kakor vsaka ideja na tem svetu, pa more tudi socializem živeti in v ljudeh. Materijalne razmere določajo razvoj in pohod zgodovine; ali živa sredstva razmer so ljudje. Socializem ne more napredovati in zmagovati kot čista, akademična, teoretična ideja, ampak le kot zavedna akcija tistih, katerim je njega uresničenje potrebno. Napolniti mora srca in glave, zlasti glave delavstva; s porabo znanja, ki ga daje socializem, se mora delavstvo organizirati, da si ustvari moč, ki je potrebna za boj in za zmago.

Iz Vicksburga, Miss., poročajo: ešast belopoltnikov, ki trdijo, da so člani vigilantnega odbora, je bilo aretiranih, ker so povajljali po snoli in kurjem perju dve zamorki, ki sta baje dejali, da nočeta delati. Aretirani so bili radi nesporodnega obnašanja in kasneje izpuščeni, ko so položili poročstvo, da pridejo k obravnavi.

Delavsko časopisje.

Neodvisen boj delavstva — to je nauk socializma in vprašanje vseh vprašanj je to:

Ali je brez socializma sploh mogoča rešitev delavstva?

Zaveden delavec, ki pozna svoj položaj v človeški družbi, bo na to odgovoril jasno in razločno: Ne! Socializem je pogoj delavske rešitve; dokler je človeška družba kapitalistična, se lahko izpreminjajo oblike delavevega življenja. Ampak ne more se končati njegovo trpljenje. Ljudje imajo na zemlji dva svetova. V enem so tisti, ki so med seboj razdelili bogastvo, da jim nosi obresti, ne da bi jim bilo treba truda in skrbi; v drugem so oni, ki nimajo nič drugega kakor svojo delavno moč in jo morajo žrtvovati, da ustvarjajo drugim nova bogastva, samim sebi pa komaj za silo ohranijo borno življenje. Na eni strani se kupiči bogostvo tako, da ne more posameznik užiti svojega deleža, naj si tudi izmišljuje najbolj rafinirane užitke, na drugi strani je pomanjkanje in stradanje. Kdor ne dela, se lahko naslaja ob vsem, karkoli daje svet; kdor dela, pogostoma nima dosti kruha.

Če bi se to godilo po volji kakšnega skrivnostnega, večno nerazumljivega zakona, tedaj res ne bi kazalo nič drugega, kakor vdati se v božjo voljo in žalosti čakati, kaj bo. Toda razlog tega nezasišljenega in nezposnega razmerja nam je znan. Nonebe skrivnosti ni več v njem, temveč natančno vemo, da so kapitalisti gospodari dela in vseh sadov zaraditega, ker imajo v svojih rokah delovna sredstva. Dobro vemo, da je delavec v najkrutejši odvisnosti zato, ker ne more sam razpolagati s svojo delovno močjo, marveč jo mora prodajati onim, ki so si prilastili stroje, tovarne, železnice, ladje, rudnike, gozde in polja. In ker nam je znano to, tudi vemo, da bo delavec svoboden šele takrat, kadar bo konec kapitalističnih monopolov; takrat, kadar bo ljudstvo gospodar delovnih sredstev in vsled tega gospodar svojega dela in njegovih sadov.

Ker imajo kapitalisti gospodarsko vlado, imajo tudi politično. Zakaj politične razmere niso nič drugega, kakor zunanji izraz gospodarskih razmer. Dokler je delavec suženj v tovarni, v premogokopu, na lokomotivi, je tudi suženj v državi, in deželi, občini. Politična osvoboditev je odvisna od gospodarske.

Če nam je pa to znano, tedaj ne smemo kakor fatalisti čakati, da se enkrat morda po bogve kakšnih čudežnih potih zruši kapitalistični sistem in zasije nad njegovimi razvalinami solnce socializma. Spomniti se moramo, da je vsak uspeh v človeškem življenju odvisen od moči. Potrpežljivost in golo upanje še ni rodilo nobene zmage; odločevala je vedno moč.

Kapitalizem ne vlada "po milosti božji," temveč po milosti svoje sile. In vladal bo, dokler se ne izkaže, da je proletarijat močnejši. Nikjer ni zapisano, kdaj da vrže delavstvo kapitalističnega malika ob tla; ampak brez koledarjev in preročanstev je gotovo, da je konec zlatoga teleta tisti hip, ko je delavska moč večja od kapitalistične.

Z bojem si mora delavstvo ustvarjati in zbirati tisto moč, ki je potrebna, da zmaga. In v teh bojih je delavsko časopisje njegovo najodločnejše orožje.

Kapitalisti razumejo, kakšen pomen in kakšno moč ima časopisje in od njih bi se lahko učili.

Velikanska je moč časopisja in kdorkoli se bojuje, jo je spoznal. Časopisje je izzvalo vojne in sklepal mir; postavljalo in urilo je vlade; pripravljalo je pot kapitalističnemu izkoriščanju in zapiralo je trge. Brez časopisja ne bi mogel kapitalizem živeti in vladati, kakor ne brez železnice in parobrodov, kakor ne brez brzojav in pošto kakor ne brez borz in bank. Časopisje je njegov ščit in meč, njegov glasnik in prerok. S časopisjem vlada krepkeje kakor vladar z žezlom in škrlatom.

Odkar se je delavstvo začelo dramiti, spoznavati svoje naloge in zbirati svoje moči, ima pa kapitalistično časopisje še poseben namen: Zapeljavati ima ljudstvo, da bi se odvrnilo od svojih potreb in interesov, pa se vpreglo v službo kapitalističnih ciljev.

Nobena zvijača ni preslaba, da je ne bi kapitalistično časopisje porabilo v ta namen. Tu pisari dolgovozne, mile članke o veri in o nebesih, o cerkvi in o papežu, da bi ljudstvo pozabilo na zemeljsko življenje in njegove naloge ter izgubilo izpred oči potrebo svojega, delavskega protikapitalističnega boja. Tam poje navdušene himne narodnosti in slavospeve jeziku in razglašajo narodni boj, da se ne bi delavstvu zasvetilo, kako spretno potegne Nemecc Nemcu, Slovenec Slovencu, Italijan Italijanu kožo čez glavo, če more. Kjer se je začelo delavstvo zavedati, zmeša med sto laži eno resnično vest o socializmu, da bi tem lože preslepijo delavce, češ, da je vsem slojem pravilno. Danes se laska ljudstvu, jutri ga preslepi. Resnično služi le tistim, ki mu dajejo kruha: protidelavskemu kapitalizmu.

Vpričo vsega tega ne more ostati slepo slovensko delavstvo.

Razvoj našega časopisja do tiste stopnje, da bo kos kapitalističnemu, je pogoj delavskih uspehov in končne delavske zmage. V svojem časopisju si mora delavstvo ustvariti tako orožje, ki se lahko uspešno vihti. Naše časopisje se mora tako izpolniti da bo lahko služilo vsem svojim namenom. In teh je mnogo na vse strani.

Prva naša naloga v tem oziru je tedaj, da povzdignemo in razširimo glavni slovenski delavski list, glasilo jugoslovanske socialistične zveze za Ameriko "Proletarec". Če je delavec nanj naročen, je storil nekaj. Ali storiti mora več: Pridobivati mu mora nove naročnike.

Nezdržema moramo naprej, da dohitimo naspotnike na vsakem polju in da jih prekosimo.

V ta namen je treba, da izvrše tudi delavci svojo dolžnost. Politično časopisje je potrebno za politični boj.

Sodrug! Kako se hočete poučiti, kaj se godi v ameriškem kongresu, v legislativah, v občinah, kako hočete izvedeti, kaj se godi doma, po svetu in v stari domovini za delavce važnega, če ne čitate, če nimate močnega časopisja?

Kako hočete razumeti velike dogodke, ki zasegajo v naše življenje, če ne berete svojega političnega časopisja?

Od kod hočete zajemati svoje znanje, kako se hočete izobraževati, kako razširjati svoje obzorje? —

In kdo naj zastopa Vaše potrebe, Vaše interese, Vaše stališče proti nasprotnikom, kdo Vas naj brani in zagovarja, kadar Vas hudobno napadajo, če nimate močnega časopisja?

In kdo naj vpliva v Vašem smislu na javno življenje, na politiko, na mišljenje indiferentnih delavcev in nasprotnikov, če ni naše politično časopisje krepko in ostro?

Od izvrševanja vseh nalog je odvisna sedanost in bodočnost delavstva. Vse te naloge izvršuje "Proletarec," in izvrševal jih bo tem bolje, čim močnejši bo. Od delavstva pa je odvisno, da bo močan. Kdor izmed delavstva pomaga, da dobi "Proletarec" več naročnikov, da se utrdi njegova podlaga, da se časoma poveča, da prihaja v vedno širše kroge, v več rok in med več oči, pomaga sebi in svojemu razredu. "Proletarec" sam zase ni nič. "Proletarec" za delavstvo je knjiga i nmeč.

Iz Washingtona, D. C. poročajo: Predsednik Wilson je dal 5,000,000 iz zakladnice poljedelskemu departmentu, da disponira in pomaga z njimi farmarjem na zapadu, ki imajo vsled suše veliko izgubo na pšenici in drugem pridelku. Vsota se razdeli med farmarje kot posojilo po zveznih zemljišnih bankah. Namen posojila ni, da se navdušijo farmarji za sejanje zimske pšenice in rži, pravi poljedelski departament ampak da se farmarjem pomaga iz bede, da ostanejo na farmah in pomagajo pri produkciji živil. Farmarji bodo dobili po tri dolarje posojila na akre in največ na 100 ali 150 akrov zemljišča. Posojilo dobe le taki farmarji, ki so v potrebi in ne morejo drugje dobiti posojila.

vezne zemljiščne banke so posodile v juniju \$8,343,420 far-

marjem v Združenih državah. Največ je posodila zvezna zemljišna banka v Spokane, Wash., kajti farmarji so prejeli \$1,262,800 posojila.

V juniju je došlo 1,196 poročenj za posojilo v znesku \$5,127,011. Potrjenih je bilo 2,516 posojil in posojenih je bilo \$6,793,527. S prvim jlijem so znašala vsa vknjižena posojila z zveznih zemljiščnih bankah \$109,517,308.

Prodaja vojno-varčevalnih znamk v državi Illinois in drugod po Združenih državah kaže, njih vojnovarčevalnih znamk za \$20 po zrelostni vrednosti na vsako ženo, moža in otroka v Združenih državah.

Račun je pripravljen na podlagi proračuna za državo Illinois v glavnem državnem stanu v Chicagu in izdan od zakladniškega departmanta v Washingtonu za vse ljudstvo v Združenih državah. V kampanji meseca junija je bilo prodanih po zrelostni vrednosti za \$12,646,572, 50 vojnovarčevalnih znamk, povrh so pa bile napravljene obljube za nakup za \$75,000,000 znamk. Pred prvim junijem je bilo prodanih za \$22,943,240,50 znamk, tako da je bilo vseh znamk v državi Illinois prodanih v prvi polovici leta za \$35,589,822. Če bodo v prihodnji letni polovici ljudje držali svoje obljube in kupili za \$75,879,435 znamk, tedaj bo koncem leta prodanih za \$111,469,257 znamk. Celoletna vsota za državo znaša \$125,000,000. Da se doseže ta vsota, bo treba posebnega dela.

V vseh Združenih državah je treba prodati v tem letu za \$2,000,000,000 znamk po zrelostni vrednosti. Aktualni prejemki v denarju bodo znašali od te vsote \$1,675,000,000. Mogoče bo nekaj razlike, ki prihaja od tega, v katerem mesecu bodo znamke prodane. Proračun zakladniškega departmanta kaže, da je bilo v prvih sedemnajstih dneh julija prodanih za \$103,413,917 znamk. Ta vsota ne predstavlja zrelostne vrednosti, ampak le denar, ki je prišel v blagajno. Vsak dan prodajo za \$6,083,171 znamk, vštete so tudi nedelje. Od prvega julija do konca leta je 184 dni. Če pojdejo znamke izpod rok kot v juliju, bo prodanih za \$1,419,465 znamk. To pomeni, da bo koncem leta prodanih pre malo znamk za \$250,000,000, če bodo ljudje segali po njih kot v juliju.

Kaj nam povedo te številke? Vsi moramo na delo in spodbujati drug drugega za nakup vojnovarčevalnih znamk. Če storimo svojo dolžnost, dosežemo prav zanesljivo še pred koncem leta določeno vsoto \$2,000,000,000 zrelostne vrednosti.

Lloyd D. Waddell, predsednik odbora za razpečevanje vojnovarčevalnih znamk v okraju Cook, je naznanil, da se prične nova kampanja za razpečevanje vojnovarčevalnih znamk s 15. avgustom in traja do 22. avgusta. Vsaka družina, ki kupi v tem tednu vojnovarčevalno znamko, dobi Pershingovo sliko z izrekom, da jo razobesi v oknu.

Vsi registranci, ki so se registrirali v letošnjem juniju in so se poročili po 15. januarju 1918, pridejo v prvi razred, ne glede na to, če imajo skrbeti za žene in otroke. Vsi registranci, ki so se registrirali v lanskem juniju in so se poročili po 18. maju 1917, pridejo v prvi razred, če ne dokažejo, da morajo skrbeti za ženo in otroke i nda se niso poročili radi tega, da jim ne bo treba k vojakom.

Iz New Yorka poročajo: Uradniki justičnega departmanta so aretirali Bruno Opermana, Nemea, na njegovi farmi blizo Englishtowna, N. Y., in ga privedli sem. Na njegovi farmi našli so brezlični aparat in visok drog za razobešanje zastave. Že pred več tedni, ko so operirale nemške topoljake ob obrežju, so se zvezni uradniki trudili, da odkrijejo brezlično postajo na obrežju, ki je v zvezi s sovražnikom. Opermanova farma je sredi smrečnega gozda, dobro skrita in se nahaja na samoti.

J. L. Repogle,ezni upravitelj jekla, pravi, da bo treba zopet znižati dobavo jekla za nevažne industrije, ker se neprenehoma množi konsum jekla v vojni industriji.

Stališče socialistične stranke in vojna.

NEPODKREPLJENI UGOVORI.

Slišali in čitali smo ugovore proti aktivni politiki socialistov v svetovni vojni, ki so izhajali od predpostavke, da je demokracija v Nemčiji stvar nemškega naroda samega in z zelo izbranimi besedami so nam skušali dopovedati, da ne more vojna vsiliti Nemčiji demokracije, ker si more baje svobodo priboriti le tisti narod sam, ki je prizadet. S takimi argumenti se lahko uspešno operira na kakšnem ljudskem shodu, če je govornik dober sofist in se ne more izvršiti temeljnata diskusija o predmetu. Stranka pa ne sme uravnati svoje politike po takih cenjenih geslih, ki niso nikjer v zgodovini utrjeni in jih vsa izkušnja izpodbija. Najmanj pa se smejo glasniki takih narodov sklicevali na socialistično tradicijo, ki je bila tem nazorom diametralno nasprotna.

V dobi absolutnega carizma je bila po zapadni Evropi takorekoč dogma socializma, da je poraz ruske avtokracije splošna evropska zadeva in Marx je bil najglasnejši zagovornik vojne zoper Rusijo, gotovo ne iz sovraštva proti ruskemu narodu, ampak iz spoznanja, da je obstanek ondote samovlade trajna nevarnost za demokracijo v Evropi. Rebel, ki je šel rajši v zapor, kakor da bi bil glasoval za vojne kredite v času prusko-francoske vojne, je pozneje v parlamentu izjavil, da bi sam vzel puško na rame, če bi šlo proti ruskeemu carizmu. Na drugi strani so vplivni nemški socialisti izrekli, da bi socializmu vojna, v kateri bi bila poražena Nemčija, neizmerno koristila, kakor je imela ruska socialna demokracija dobiček od poraza Rusije v japonski vojni.

Neprenehoma je treba obujati spomin na dejstvo, da je socializem internacionalen in da so mednarodni interesi zanj važnejši od nacionalnih. In prav tisti elementi, ki se smatrajo za najbolj radikalne, četudi se v tem času radikalno motijo, kaj radi naglašajo internacionalizem. To bi bilo v redu, če bi se tedaj tudi ravnali po besedah in vpoštevali, da je treba vse velike dogodke presojati in vse važne stvari uravnati s stališče internacionalnih interesov.

Ameriška stranka je na to pozabila, že pri sestavljanju nesrečne st. lousiške resolucije. Ali sedaj, ko se je zgodovina pomaknila za tak ogorčen kos naprej, je zadnji čas, da se reši svoje velike napake in stori, kar zahteva potreba velike dobe od nje.

ZA MEDNARODNE INTERESE.

Če je bil padec ruskega carizma internacionalnega pomena, je porušenje kajzerjeve avtokracije prav tako mednarodno vprašanje, vprašanje svetovne demokracije. Stvar bi se lahko prepuštila Nemeem, če bi le oni trpeli od nje. V tem slučaju bi se lahko reklo, da je sužnju težko pomagati, če hoče biti za vsako ceno suženj. Toda kajzerstvo je postalo nevarnost vsega sveta, ogroževalec vsake demokracije in mogočna zapreka trajnega mira.

To pa ni na noben način več zadeva samih Nemcev. Oni niso mogli ukrotiti svoje vlade, niso mogli kači izpuliti strupenih zob, niso mogli preprečiti kajzerskega napada. Iz tega sledi, da mora to delo opraviti močnejša sila, in prvi vrsti zato, da bodo narodi v bodoče rešeni tiste nevarnosti, katero so sedaj lahko spoznali, v drugi vrsti pa zato, ker se s tem pomaga nemškemu narodu do svobode.

Beseda, da more priti vsaka osvoboditev le od znotraj, je skrajno navajna. Vsa zgodovina je

polna slučajev, v katerih so slabi dobili zunanjo pomoč in so se le z njo osvobodili. Seveda je v narodu samem potrebna volja za svobodo. Ampak nič nenavadnega ni, da je ta volja močnejša od materialne sile, ki je potrebna za izvršitev.

Čudno je, da je mogla teorija o osvoboditvi, ki naj bi smela priti le od znotraj, mogla najti pot v socialistične vrste. Kajti nesocialistična je do absurdnosti. Vzajemna pomoč je eno najvažnejših socialističnih sredstev; solidarnost je temeljni kamen socializma; Internacionalna bi bila nemogoča brez solidarnosti. Vsakemu sodruhu je popolnoma razumljivo, da si delavec v slučaju kakšnega štrajka, pri katerem gre morda za pol ure dnevnega dela ali za par centov mezde, brez obzira na narodnost in domovino vzajemno pomagajo. Po kakšni logiki naj bi prišlo to pravilo solidarnosti naenkrat ob veljavo, kadar gre za osvoboditev narodov izpod takih sistemov, kakršni so nemški, avstrijski, turški?

Ali dvomijo vodje ameriške socialistične stranke, da je v nemškem narodu volja za demokracijo?

Bilo bi zelo žalostno, če bi bilo tako, ampak vojna zoper Nemčijo ne bi bila tedaj nič manj potrebna. Zakaj če bi bilo res, da živi sredi Evrope velik narod, ki je sam vsakčas prostovoljno pripravljen na ukaz svojega despota napadati sode, ropati, teptati svobodo drugih in počenjati vsakovrstna zločinstva, če bi bili Nemci res nizkoten pretorijski narod, mnogomiljonska četa tiranskih trabantov, tedaj bi ves narod predstavljal nevarnost, kateri bi bilo treba zelo odločno pogledati v oči.

Ko je leta 1748. mnogo avstrijskih Slovanov igralo zelo dvomljivo biriško vlogo, ko je Jelencič prevaril Hrvate in iz armade bana, ki se bojuje za svobodo svojega naroda, napravil kohorte avstrijskega generala, ki naj bi potlačile revolucijo na Dunaju in na Ogrskem, je Marx zagrmel: "Če bodo Slovani orodje protirevolucije, tedaj naj vedo, da velja proti njim boj, boj do iztrebljenja!" — Če ne bi bili Nemci nič drugega kakor zavedno, prostovoljno orodje evropske in svetovne reakcije, sredstvo kajzerskega despotizma, kaj bi Marx dejal o njih? Kaj bi moral socializem reči o njih?

Toda mi ne verjamejo, da je ves nemški narod tak in menda ne verjame tega niti vodstvo ameriške socialistične stranke. Saj vemo nekaj o Liebknechtu, Dittmannu, Rozi Luksenburgovi, o revolti v nemški mornarici, o posameznih uporih v armadi, v lakotnih demonstracijah žensk, o februarškem štrajku i. t. d. Znamenje, da živi na Nemškem želja po demokraciji, ne manjka. Toda nemški narod ni dovolj močan, da bi se rešil despotizma. Ves ta narod je stlačen v kajzerjev militaristični sistem, in ta sistem je močnejši od naroda. Kako je to mogoče, bi se moglo povedati le z natančno analizo militarističnega sistema. Ali dejstvo je očitno, in dejstvo je treba vpoštevat.

ZA NEMŠKO DEMOKRACIJO.

Več kakor pol sveta je moralo očutiti strašno silo nemškega militarizma. In nemški narod sam je njegova žrtev.

Kaj naj pravi svet na to?

Če bi šlo po st. lousiški resoluciji, bi morali kratkoma kapitulirati pred to silo. Če bi šlo po Bergerju, ki govori o odpoklicu ameriške armade iz Francije, bi morali kajzerizmu še pokloniti in mu naravnost povedati, da ima odprto pot.

Po st. lousiški resoluciji se nas vojna nič ne tiče; to se pravi, če bi imeli v Ameriki dovolj moči, da odločevali o njeni politiki, bi šli proč od te vojne, "ki se nas nič ne tiče. In s tem bi izvršili — to je treba jasno povedati — neodpustno izdajstvo nad demokracijo in nad socializmom.

Odstranitev ameriške armade z bojišča in Amerike iz vojne sploh bi imela popolnoma gotov rezultat. Zmago centralnih sil. Ideologi lahko odgovarjajo, da nečejo podpirati centralnih sil, temveč da nečejo podpirati nobene strani. Toda ideologija in nikakršna politika. Socialistična stranka je pa politična in zato mora pri vsakem dejanju vprašati za rezultat.

Politika, ki bi se naslanjala na st. lousiško resolucijo, bi zavedno omogočila zmago centralnih sil. Tega pa na noben način ne sme dovoliti socialistična stranka — nobena socialistična stranka! — in razložili smo že, da ne sme tega dovoliti zaradi internacionalnih interesov, zaradi interesov demokracije, zaradi interesov socializma.

Bernstein je zelo obžaloval brest-litovski mir in je očital boljševo, da so ga sklenili. Povedal je tudi svoje razloge in glavni med njimi je ta, da je revolucija v Nemčiji izključena, dokler ni njena vojaška sila omajana.

Bernstein je želel — in to je bil glas socialista — da bi bila revolucionarna Rusija pomagala omajati kajzerjevo vojaško silo. Ko so se bolj viki umaknili iz vojne, bi bilo upanje na tako omajanje popolnoma izginito, če ne bi bila ameriška moč stopila na mesto ruske. Bernsteinu je ostalo upanje, le prenešeno je na drugo stran. A če verjamejo, da je na Nemškem kaj več demokratskega duha in da ni ves socializem utonil v Scheidemannovi luži, tedaj se mora Bernsteina želja smatrati za željo prave socialne demokracije v Nemčiji, iz česar sledi, da pomaga Amerika s svojo aktivno udeležbo v vojni nemški socialni demokraciji do uresničenja njenih želja.

Kako naj bi se temu upirala ameriška socialistična stranka?

Lahko se prizna — in mi smo to že storili — da ni bila situacija od vsega začetka jasna. Lahko je kdo videl drugačno sliko še takrat, ko je Amerika stopila v vojno, dasi je moral vsaj vsak poznavalec evropskih razmer takrat razumeti, kaj bi pomenila zmaga Nemčije. Zato je tudi slovenska socialistična sekcija že st. lousiški konvenciji predložila izjavo, ki je opozarjala na ta dejstva. Ali če so takrat mogli biti kakšni dvomi, so absolutno morali izginiti, ko je kajzerizem na brest-litovskih konferencah smel krinko.

Če bi imele Zedinjene države socialisti za prezidenta in socialistično večino v kongresu, bi bile morale, če ne prej, pa gotovo po brest-litovskem miru opustiti vse, kar bi bilo količjak dišalo po nevtalnosti in rezultat ne bi mogel biti drugačen, nego je sedaj: Vojna.

Stranka pa ne more biti logična, pa preklinjati, kar so drugi storili, dasi bi morala sama prav to storiti, če bi bila na krmilu.

REVOLUCIONARNI ZNAČAJ.

Socialistična stranka tudi ne sme pozabiti, da je ta vojna tekem svojega razvoja dobila očitno revolucionaren značaj. Najjasnejše je to v Avstriji, kjer stoji ogromna večina vsega ljudstva v neizprosnih opoziciji proti vladi, ker se odločuje

v tej vojni usoda narodov avstro-ogrške monarhije.

Rusko revolucijo je pozdravil ves socialistični in resnično demokratični svet. A neovrženo dejstvo je, da je bila ta revolucija mogoča le vsled vojne, zlasti pa jo je le vojna mogla napraviti uspešno.

Treba se je s socialističnega stališča vprašati: Kaj bi bilo bolje — da ni bilo vojne, ne revolucije, ali da je bila revolucija in vojna?

Zaradi revolucije in njenega uspeha je bilo treba vojno v zeti na račun.

Za Rusijo pa prihaja Avstrija. Njeni narodi nečejo ničesar slišati o polovičarskem konpromisu o umetnem preživljanju telesa, ki je obsojeno na smrt. Namen revolucije v poligltoni monarhiji je radikalen konec habsburške avtokracije. Na njeno mesto naj stopijo demokratično organizirani, neodvisni narodi, sposobni za vstop v mednarodno zvezo.

To je revolucija, ki nima nič manjšega pomena kakor odstranitev carizma. Ta revolucija se ne tiče le podjarmljenih narodov v Avstro-Ogrski, temveč vse svetovne demokracije, torej tudi socialistične Internacionale in posameznih socialističnih strank. Šele če se izvrši ta revolucija, dobí socializem v srednji Evropi in na Balkanu podlago za uspešen razvoj.

Avstrijska revolucija je pa brez vojne prav tako ali še bolj nemogoča kakor ruska. Nič ne de, da je ogromna večina prebivalstva v monarhiji protiaustrijska in protihabsburška. Mnogonodna sestava te groteskne politične tvorbe, ki ovira že s svojim obstankom v srečo Evrope vse razvoj in napredek, je doslej omogočila vladajočim, da so izgrajvali narod proti narodu, in ji bo to omogočala, dokler bo Avstrija živela. Avstrijska revolucija ne more biti uspešna brez zunanje pomoči in to pomoč ji daje vojna, ki ima premagati habsburško avtokracijo. Od aktivnega sodelovanja Amerike je pa ta uspeh najbolj odvisen.

Ameriška socialistična stranka se ne more postaviti proti neodvisnosti narodov. Ona ne more biti manj demokratična od predsednika Wilsona, ki izjavlja, da ne sme noben narod biti prisiljen pod vladno, katere ne mara sam. Vsaka socialistična stranka mora podpirati vsak napredek demokracije s tistimi sredstvi, ki so pač na razpolago. V sedanjih dobi je vojna tisto sredstvo in sicer edino sredstvo.

Logični zaključek je ta, da mora vsaka, torej tudi ameriška socialistična stranka v sedanjem času podpirati tisto vojno, ki omogoči poraz avtokracije in razširjanje demokracije.

Socialistična stranka v Ameriki mora torej označiti svoje stališče na tak način, da bo absolutno vsak dvom nemogoč. S st. lousiško resolucijo se ne more nič začeti. Praktično je pravzaprav že davno mrtva, ampak treba jo je tudi formalno pokopati, da tudi o polnoči ne bo mogla strašiti. Označitev strankinega stališča pa mora biti taka, da se ne more tolmačiti na dva ali tri načine in da ne pušča nobenih stranskih vrat, skozi katere bi se mogle vtihotapiti kajzerske simpatije.

Ta naloga se mora izvršiti sedaj. Če je strankino vodstvo ne bi izvršilo ali če bi opravilo kaj polovičarskega, bi bilo odgovorno za posledice, ki bi bile v stranki neizogibne. Zakaj zavedni člani morajo imeti priliko, da spravijo svoje ravnanje v soglasje s svojo vestjo.

IVERJE.

Iz Stockholma poročajo: "Oficielni organ nove sibirske vlade v Omsku piše z dne 12. julija, da je japonska vlada posodila Sibiriji \$250.000.000 za ustanovitev nove armade pod pogojem, da založi Sibiriji japonske čete z živili in slučajem, če bo potrebna zunanja intervencija. Sibiriska vlada se je baje obrnila tudi do Združenih držav za posojilo."

Krakov je znano, sta se v Sibiriji ustanovili dve "novi" vladi; ena je sicer protiboljševiška, ali je demokratično organizirana na sovjetski podlagi, drugo pa predstavlja "diktator" general Horvat. Očitno misli stockholmski brzojav prvo vlado. Horvat, katerega so tudi zavezniki svarili, nima menda sploh nikogar za seboj. Vprašanje je, kaj da dela general Semenov, ki je nekaj časa manevriral po vzhodni Sibiriji in Mandžuriji in če je s kom v zvezi.

Iz Amsterdama poročajo: Vlade centralnih držav so si v navzkrižju. Bolgarsko-turški spor je vedno bolj resen in med Berlinom ter Dunajem visi še vedno nerešeno vprašanje Poljske. Prusija ne mara nič slišati, da bi Avstrija anektirala Poljsko, medtem ko pravijo na Dunaju, da je "pridružitve" poljskega kraljestva k habsburški kroni živja potreba. — O mirnem sporazumu bolgarsko-turškega vprašanja ni še nobenega znamenja. Neka vest iz Kodanja o prelomu med Turčijo in Nemčijo ni potrjena, gotovo se pa nanaša na uradno izjavo v Carigradu, da hoče imeti Turčija proste roke v Kavkaziji in da noče trpeti nobenega vmešavanja od strani Nemčije. Turki so jezni na Bolgare, katerim pravijo "balkanski Nemci". V nemškem časopisju je vse polno polemike zaradi turško-bolgarskega vprašanja.

Iz Washingtona poročajo: Po dobljenih informacijah je ameriški poslanik Francis v Rusiji zapustil Vologdo in odšel v družbi ostalih zavezniških poslanikov v Arhangel. Ondotni krajevni sovjet jim pa ni dovolil ostati, temveč jim je dal dve ladji, da so se odpeljali v Kandalasko, v Laponskijo, na skrajnem severu. — Poročila niso oficijelna in od Francisa ni še nobenih pojasnil. Dr-

žavni parlament hoče poizvedeti in se natančno prepričati, da li so poslanski res bili pregnani iz Arhangela. Nič jasnega tudi ni v poročilih, zakaj so poslanski odšli iz Vologde, kjer so se bili nastanili, odkar se je sovjetska vlada preselila iz Petrograda v Moskvo. Poročilo pravi, da je zunanji minister Čičerin povabil poslanike, da se naj preselejo v Moskvo, čemur se niso odzvali, temveč so odpotovali v Arhangel. Poslaniki so menda stutili, da je "vabilo" prišlo pod pritiskom Nemčije.

Iz Ženeve poročajo: "La Suisse" je objavila intervju z nekim visokim nevtalnim diplomatom, ki je prišel te dni iz Berlina v Bern in pravi, da je kljub prikrivanju nemške vlade prišla resnica o porazu ob Marni med široke mase nemškega ljudstva. Omenjeni diplomat pravi dalje: "Take duševne potrtosti še ni bilo v Nemčiji, odkar traja vojna. Ljudstvo je pričelo spoznavati, da je vojna izgubljena, kadarkoli se zljubi generalu Fochu ponovno udariti. Glasovi za mir se množe in čujejo se celo zahteve, da naj vlada odstopi Alzacija-Lorena Franciji, dokler ni še prepoznano. Tega še ni bilo do danes slišati v Nemčiji. Izgube nemške armade znašajo v zadnjih treh mesecih blizu milijon mož. V zadnjih dveh ofenzivah so Nemci izgubili 350.000 mož. Ranjenici, ki prihajajo domov, so zelo poparjeni in demoralizirani."

Iz Curiha poročajo: Bolgarski kralj Ferdinand je s svojo družino skrivoma zapustil Sofijo in z njim je odšlo večje število nemških in avstrijskih častnikov. Bolgari niso nič vedeli za njegov odhod in šele teden dni pozneje je prebivalstvo Sofije smelo izvedeti, da Ferdinanda ni več tam. Kam je odšel, je javnosti še vedno neznan.

Iz Amsterdama poročajo: Revolta ukrajinskih kmetov obsega velik del dežele; rebeli uničujejo železnice in podirajo mostove južnovzhodno od Kijeva. Avstrijske čete, ki se nahajajo v dotičnem okraju, ne morejo kontrolirati rebelnih kmetov. — Nemški listi izražajo bojazen zaradi sedanega položaja na vzhodu. Junkerski listi zahtevajo maščevanje za smrt Eichorna in po-

polno vojaško diktaturo v Ukrajini. "Vorwaerts" pravi, da bo stvar rodila nove zapletljive in boljševo in da bo "mir" z Rusijo povzročil vedno več stitnosti. "Lokal Anzeiger" pa dolži entente, da je kriva Eichornove smrti kakor Mirbachove.

Iz Londona poročajo: "Dopisnik tukajšnje 'Daily Mail' v Vladivostoku piše, da je dobila nova sibiriska provizorična vlada na svoje vprašanje o angleških namelih v Rusiji odgovor, da zahteva Anglija za Rusijo povrnitev vseh dežel, ki so ji bile ugrabljene z brest-litovskim mirom in po njem, da se pa ne bo vtikala v notranje zadeve Rusije in se absolutno ne namerava dotakniti ruskih teritorialnih pravic.

Iz Amsterdama poročajo: Nizozemski delavci, ki so se pravkar vrnili iz Essena, pravijo, da so žene delavcev v Kruppovih tovarnah sklenile, da ne sme noben delavec iz nevtalnih držav več iskati dela v Essenu. Ko je pred kratkim prišla skupina Nizozemcev v Essen, jih je sprejelo na kolodvoru na tisoče žensk s kamenjem in kliči: "Dol z nevtalnimi tatovi dela!" Vzrok tega gibanja je, ker je za vsakoga inozemskega delavca premečen nemški delavec na bojno fronto.

Iz Amsterdama poročajo: "Bayerische Landeszeitung" poroča, da so boljševo ustrelili tri velike kneze, med katerimi je baje tudi Nikolaj Nikolajevič, stric bivšega carja in nekdanji vrhovni poveljnik ruske armade.

Iz Moskve poročajo brežično, da so češko-slovaške čete zasedle most na Volgi v Sizaru, ki tvori važno postojanko v zvezi s Sibirijo. Moskovski listi tudi poročajo, da mobilizirajo Čehoslovaki v Sibiriji Ruse v svojo armado. Kmetje in delavci v Omsku in Kurganu so poslali oster protest proti temu početju.

Mehiška vlada je za 15 dni podaljšala rok, da morejo tujezemski koncesionisti izročiti neizrabljena oljna polja mehiški vladi. Rok je po-

tekkel s prvimi avgustom, a ker se vrše pogajanja med koncesionisti in mehiško vlado radi raznih modifikacij, je vlada podaljšala rok do 15. avgusta.

Iz Amsterdama javljajo, da misli nemška vlada prekiniti stike z Ukrajino in odpoklicati svojega poslanika barona Mumma. — Kajzer Viljem je pozval generala Falkenhayna v svoj glavni stan na fronti in govori se, da prevzame Falkenhayn mesto usmrčenega maršala Eichorna v Ukrajini. Nemčija je pred resno krizo. Položaj v Ukrajini in Rusiji sploh dokazuje, da mora kajzer tam pomnožiti svoje čete, medtem ko ne more vzeti niti enega vojaka z zapadne fronte.

Iz Kijeva poročajo, da so v okolici tega mesta izbruhnili veliki protinemški izgredi. Kmetje so organizirali veliko silo proti Nemeem.

Čez Amsterdam poročajo iz nemških virov, da je med nemškimi junckerji zavrela velika jeza zaradi umora maršala Eichorna v Kijevu. Nemški listi rohne nad Ukrajince in zahtevajo, da nastopi Nemčija z železno pestjo proti tistim, ki so odgovorni za atentat; dalje zahtevajo vsenemški listi, da mora Nemčija intervenirati v Rusiji, ako noče izgubiti še tistega ugleda, kar ga ima tam.

Poročevalec "Hamburger Fremdenblatta" javlja iz Kijeva: "Težki oblaki se zbirajo na političnem obzorju Ukrajine. Vlada se trudi, da bi preprečila splošni nemir in zapira puntarje v veliki množini. Aretiran je tudi Gyzickij, zunanji minister hetmanove vlade, ki je nastopal kot monarhist."

Po vesteh iz Curiha se je sovjetska vlada v Rusiji odrekla pravici do Estonije in Laponije, ruskih dežel ob Baltičkem morju. Nemčija ne prestando iztiskava koncesijo za koncesijo pod pritiskom nadaljne vojaške invazije in boljševo vlada, ki hoče imeti zunanji mir za vsako ceno, se mora vdajati.

Boljševiška neuspešnost.

Rusija je še vedno uganka. Vesti si nasprotujejo slejkoprej, tako da si na njih podlagi ni mogoče napraviti jasne slike. Toda največja uganka je ta, kako da ne najde boljševiška vlada nobene poti, nobenega sredstva, da bi sama povedala svetu, ali so vesti, ki krožijo po vsem časopisu, resnične ali zlagane in da bi podala tujni podatke, po katerih bi bilo mogoče presojati, kar delajo. Četudi je res, da so z brzozajnimi zvezami težave, vendar niso take, da bi bile vladi nepremagljive. Zlasti z Ameriko bi morala tudi Moskva najti zvezo in če so boljševiki prepričani o pravičnosti svoje stvari, bi se morali potruditi, da podajo svetu vesti iz svojega lastnega vira.

Absolutni molk, v katerega se odevata Lenin in Trockij, ju dela čimdalje bolj sumljiva, in če ostaneta še kaj časa tako zapečatena, zakrivitya s tem, da bo svet moral verjeti, kar se mu bo v kupu prihajajočih vesti pač zdelo najbolj verjetno.

Če je v zadnjih poročilih o boljševiški politiki kaj resnice, tedaj se bo moralo priti do zaključka, da ni nobena frakcija na svetu tako kompromitirala socializma, kakor boljševiki. In trezni, stvarni socialisti bodo tedaj imeli nadčloveško delo, da popravijo škodo, ki so jo eksperimenti iz Kremļa moralno in materialno napravili socializmu.

Iz Stockholma je prišlo v London poročilo, da sta se tam zglasila zastopnika socialno revolucionarne in socialno demokratične stranke iz Rusije, za prvo Rusanov, a za drugo Akselrod, ki apelirata na socialiste vseh dežel, da naj sestavijo mednarodno komisijo, ki naj se gre čama prepričati, če nimajo ruski socialisti prav, kadar trdijo, da so boljševiki zakrivali nepopisno gorje, uničili industrijo in povzročili splošno bedo, da despotično zatirajo ljudstvo in da se skušajo sedaj za vsako ceno vzdržati na krmilu.

Rusanov in Akselrod sta bila lani zastopnika svojih strank v Stockholmu, ko so poizkušali organizirati mednarodno konferenco. Akselrod je splošno znan v mednarodnih socialističnih krogih

in se z rajnim Plehanovom lahko smatra za ustanovitelja ruske socialno demokratične stranke. Če govori on tako, kakor poroča brzojav, se morajo njegove besede na vsak način resno upoštevati.

Da vlada na Ruskem materialna beda, je nedvomno. Koliko gre od tega na račun boljševikov in koliko je zakrivil že stari režim, je seveda težko uganiti. Na vsak način je gotovo, da se je že v dobi carizma širilo pomanjkanje in lakota; četudi ni to povzročilo revolucije, jo je vendar pospešilo. Zdi se pa, da so boljševiki močno precenjevali svoje sposobnosti, ko so vzeli državno krmilo v svoje roke, zakaj v tem se vjemajo vse vesti, da se je beda tekom njihovega vladanja prej povečala, kakor zmanjšala.

Dasi nam ni bil tiste vrste radikalizem, ki so ga prakticirali boljševiki, nikdar simpatičen, smo se vendar trudili, da bi bili tudi napram njim pravični. Toda nobena objektivnost ne more segati tako daleč, da bi odobraval, kar je slabo in se sprijaznila z dejanji, ki se, ako se izkažejo za resnična, ne morejo imenovati drugače kakor zločin.

Ko so boljševiki v Petrogradu poizkušali svoje prve revolte, smo to označevali za napako in povdarjali, da bi bili v tedanjih razmerah morali poiskati pot za sodelovanje s Kerenskijsko vlado. Revolucija je premagala carizem in odstranila stari režim. To je bilo samo na sebi ogromno delo, in ko je bilo dovršeno, se je bilo treba vprašati, koliko se more še izvršiti s tistimi silami, ki jih je imela zrevolucionirana Rusija na razpolago. Ze carizem je povzročil toliko desorganizacije, da je bilo ljudstvo v deželi in armada na fronti faktično v bedi. Nobena revolucija se ne more izvršiti, ne da bi tudi ona kaj uničila: Zmagovalec so imeli tedaj neizogibno nalogo, da preučijo situacijo in si dajo odgovor na vprašanje, koliko je treba konstruktivnega dela, da se zavaruje, kar je pridobljeno, preden se gre dalje. Za to zavarovanje je bilo predvsem treba izvedeti, kako bi bilo mogoče ljudstvu omogočiti življenje. Gospodarska, transportna, produkcijska vprašanja, organizacija so-

cialnega življenja sploh je nalagala vsaki resni vladi najvažnejše probleme.

Zdi se, da so boljševiški voditelji gledali s povsem drugačnimi očmi na položaj in pri tem prezrli, kar je bilo za trenutek najvažnejše. To se prav pogotoma zgodi ljudem, ki gledajo le na končni cilj, pa pozabijo pri tem na pot. Boljševikov se je polastila častihlepnost, da bi napravili mogoče tisto, kar je samo po sebi nemogoče. Iz Rusije so hoteli napraviti socialistično republiko.

To je bila utopija. Socializem ima pogoje, brez katerih se ne more uresničiti. Socializem ne pomeni, da vladajo tu ali tam ljudje, ki se imenujejo socialisti. Socializem pomeni družabno organizacijo produkcije in distribucije; v ta namen pa mora biti produkcija tako razvita, in tako visoki stopnji, da jo more družba prevzeti in voditi.

O tem ni bilo v Rusiji govora. Boljševiki bi pa morali biti sami nedosežni čudodelniki s čarovniškimi močmi, da bi mogli iz tal izteptati industrijo, nenadoma odpreti naravne vire, čez noč prepresti deželo z železnicami in sploh postaviti gospodarsko življenje na tako visoko stopnjo, da bi bilo socialistično gospodarstvo mogoče.

Kerenskijska vlada gotovo ni bila brez napak. Sploh je fantastično pričakovati od katerekoli človeške vlade absolutno popolnost in nezmotljivost. Ali kar je imela na vsak način dobrega na sebi, je bilo to, da je hotela v danem času opraviti, kar je bilo takrat mogoče. S pozitivnim delom je hotela ustvariti podlago, na kateri bi se bilo moglo graditi dalje.

Preden je Kerenski padel, so razmere že toliko dozorele, da je bila republika v Rusiji utrajila. Nobena protirevolucija v prid carizma ni bila takrat mogoča, ali vsaj uspeha ni obljubvala. Bilo je torej najvažnejše, da se uredi razmere v republiki tako, da more živeti — tako republika kakor ljudstvo. To je bilo treba graditi.

Nasprotno pa je bilo boljševikom geslo, da je treba še dalje rušiti, ker ni bila revolucija še pri zadnjem cilju. In res so rušili. To pa napa-

sled ni tako težko, da bi se moglo smatrati za posebno veliko junštvo. V situaciji, v kakršni je bila Rusija takrat, je ljudstvo pravzaprav najlažje pridobiti za rušenje.

Lenin in Trockij sta takrat najbrže res vodila. S svojim načinom vodstva sta pa bolj apelirala na instinkte mase, in sicer nesocialistične mase, kakor na trezno sodbo. Kar sta predlagala, je bilo masi simpatično. Ampak čez nekaj časa se je vsled prebujenja instinktov zgodilo, da nista več vodila mase, ampak da je masa vcdila nju.

Ker ni bila ta masa nikdar prej organizirana, nikdar socialistično poučena, socialistično izurjena in preizkušena, niso bile njene želje socialistične. Lenin in Trockij sta imela nepravičnega zadnji cilj pred očmi, maza mužikov je gledala na to, kar ji je bilo najbliže.

Če so boljševiki hoteli doseči svoje cilje, so morali storiti vse, da ostanejo na krmilu; če so hoteli obdržati vlado v svojih rokah, so morali gledati, da se ne zamerijo masi, ki jih je odvajala od zadnjega cilja. Tako so zabredli v vrtnice, v circulus viciosus, v katerem se je izlegla tista politika, ki zbija od dne do dne večji odpor pri resnih socialistih.

Boljševiki so rušili, in zdi se, da so rušili vse dotlej, dokler niso porušili vsake možnosti za povratek in povzdigo blagostanja in vso moč za odpor proti sovražnikom, ki bi mogli od svoje strani porušiti vse, kar je ostalo od revolucije.

Skoraj ni več dvoma, da je boljševiška vladna metoda teroristična. To jo loči z nepremostljivim brezdomom od socialistične, ki mora biti pač do sledna in krepka, ki se pa mora vendar predvsem opirati na prepričanje in zaupanje večine ljudstva. S terorizmom se ne more vpeljati socializem. S terorizmom se ne more ustanovljati industrija, s terorizmom se ne morejo ustvarjati sposobni ljudje. Če se morejo boljševiki res le s terorizmom vzdrževati, bi bila edina usluga, ki jo morejo še izkazati socializmu, ta, da se umaknejo.

Demokracija in jugoslovansko gibanje.

Demokracija je nekaterim ljudem, tudi če imajo staro grščino v mezinu, še vedno tuja beseda. Prevesti jo pač znajo, toda njene vsebine ne razumejo, in nekateri je najbrž do smrti ne bodo razumeli, ker je njih natura nedemokratična. Take ljudi najdemo pri londonskem odboru in njegovih zastopnikih in zagovornikih.

O tem londonskem odboru so nam pripovedovali ljudje, ki so prihajali čez vodo agitirat zanj, take reči, kakor da bi bil sestavljen prav iz samih bogov. Potočnjak, kot rojen deklamator, ni mogel o njem govoriti drugače kakor v ekstazi. Zupančič nam je pripovedoval, da je mogočnejši od vsake balkanske vlade. Vošnjak pa tudi takoj vzroj, če ni vse na kolenih, kadar se izreče odborovo ime.

Prav te navade pa delajo med ameriškimi Slovenci najslabši vtisk, in da nočejo gospodje tega razumeti, jim dela največjo škodo. Vsi, ki so prihajali sem, so se motili, ko so mislili, da so imeli stike z ljudstvom, če so zahajali v krog par samozvanih kapacitet, ki so v resnici kvečjemu v tem "kapacitet", da imajo par grošev pod palcem. Kdor hoče poznati dušo tukajšnjega slovenskega ljudstva, je pa prav gotovo ne spozna v uredništvu "Clevelandške Amerike" in v počobnih krajih.

Salomon ni postal vsak Slovenec, ki je prišel v Ameriko, to je res. Tudi med nami je še zaostalost in raznih napak. Toda v splošnem je neutajna resnica, da se je naše ljudstvo tukaj naučilo

veliko bolj misliti s svojo glavo, kakor v starem kraju. To pomeni, da se mu ne dajoj gotove ideje vsiliti proti njegovi volji, kakor si domišljujejo gospodje iz Jugoslovanske kancelarije. Nasprotno je pa ameriški Slovenci treznejmo razsojanju veliko bolj pristopen, kakor njegov rojak v starem kraju, in kar mu je razumljivo in simpatično, tega se oklene, četudi potrebuje večasi kaj več časa, preden se odloči.

To se pravi, da se ne doseže pri tukajšnjem ljudstvu z nedemokratičnimi metodami nič, ker je samo postalo demokratično. To je tudi razlog, da nimajo agenti londonskega odbora sreče pri njem. Tega je pa omenjeni odbor sam kriv, ker ni nikdar napravil resnega poizkusa, da bi bil prišel z ljudstvom na demokratičen način v stike. Nikdar se ni potrudil, da bi se bil poučil o mišljenju in čustvovanju ljudstva; takoj se je bil konstituiral kot nekakšna vlada in ves čas je postopal diktatorično. Krfska deklaracija, ki jo je sklenil s Pašičem na svojo pest, je najboljši dokaz.

Kjer gre za vprašanje ljudstva, se slovensko ljudstvo v Ameriki ne dá izključiti. Kar se bo sklepalo preko njegove glave, bo vselej naletelo na odpor, zlasti pa tedaj, če je njegovemu mišljenju tako nasprotno kakor krfska deklaracija.

Gospodje v Londonu so popolnoma pozabili, da je naše ljudstvo v Ameriki edina kompaktna jugoslovanska masa, ki lahko govori, kakor ne morejo govoriti rojaki v stari domovini. Če se je

hotelo o bodočnosti naroda tako obvezno sklepati, kakor se je storilo na Krfu, bi bili torej londonski voditelji morali vprašati ameriške Jugoslovane seveda tudi ameriške Slovence, preden so šli na konferenco. Predložiti narodu pečeno pogačo, ko se ne more več predelati, je diktatura, ne pa demokracija, in zato je povsem naravno, da je deklaracija naletela na tako strasten odpor.

Londonski odbor se sploh nikdar ni potrudil, da bi bil dosegel sankcijo ljudstva sam zase. Seveda je razumljivo, da se pri njegovem prvem konstituiranju ni moglo gledati na vsakovrstne formalnosti. Mi nismo dlakocepci in pikolovci, kakor nas blagovoli dr. Vošnjak nazivati, in razumemo, da so v izrednih časih potrebni izredni koraki. Nič nebi zameril londonskemu odboru, da se je ustanovil. Toda od takrat so potekla skoraj štiri leta, in od tistega časa bi bil pač lahko storil take korake, ki bi bili omogočili, da bi po pravici nastopal kot zastopnik jugoslovanskega ljudstva, katerega danes ni opravičen reprezentirati.

V Ameriki žive Slovenci v demokratični republiki. Vsak klerk, vsak šerif v najzakotnejšem kraju mora biti voljen od ljudstva, kakor sam predsednik Zedinjenih držav. Pa se čudijo, da ne marajo ameriški Slovenci priznavati za svoje reprezentante ljudi, ki so se sami imenovali in niso dali ljudstvu nobene prilike, da kaj pove o tem!

V čudni kratkovidnosti mislijo nekateri teh gospodov, da hoče Slovensko Republičansko Zdru-

ženje za vsako ceno razkol. Po njihovem mnenju je nastala ta organizacija sploh le zato, da bi se čim očitneje kazala jugoslovanska nesloga. Pa vendar ne more biti nobena misel bolj napačna od te.

Slovensko Republičansko Združenje je porodila kruta potreba. Ko se je snovalo, ni bilo med Slovenci v Ameriki faktično nobene aktivne organizacije, ki bi bila mogla kaj delati za bodočnost naroda. "Slovenska Liga" je bila v Gospodu zapala, o "S. N. Z." pa vsaj nobenega znamenja življenja ni bilo. Tedaj se je ustanovilo S. R. Z., a ustanoviti se je moglo le na taki podlagi, ki je vstrezala ljudstvu.

Če nočejo gospodje nasprotniki varati sami sebe, morajo priznati, da absolutno nima monarhična ideja pristašev med Slovenci. Saj so na tihem to že priznali na clevelandskem sestanku, le javno nočejo povedati, da je bila monarhistična Krfska deklaracija največji faux pas. In vendar bi bilo to najvažnejše, da bi se pokazalo, v čem je vse Jugoslovanstvo faktično edino.

Načelno priznanje demokracije in odkritosrčno demokratično postopanje v vseh rečeh, s čimer je neizogibno spojena toleranca političnih in socialnih posebnosti, je neizogiben pogoj, da bi mogel ves narod nastopati kot enota v onem vprašanju, v katerem je res enega mišljenja. Prav tega pogoja pa gospodje nočejo izpolniti. Kdo je torej kriv?

Po svetu.

Iz Amsterdama javljajo: Meseca februarja 1917 je admiral Capelle, minister nemške mornarice, dejal, da je vstop Združenih držav v vojno za entento z militarističnega stališča brez pomena. Prvič da ne bo mogla Amerika dobiti toliko prostovoljcev — je dejal — in drugič, če jih tudi dobi, da jih ne spravi čez morje vprico nemš. submarink. Te dni je "Volkszeitung" v Vratislavi spomnila Nemce na omenjeno klasično "perokovanje" admirala Capelleja in dodala: "Danes je v Franciji več stotisoč Američanov in naše submarinke niso potopile niti enega transporta. V prihodnje nas Bog obvaruj prerokov, ki nosijo admiralsko suktnjo." — Drugi nemški listi so o priliki štiriletnice vojne pisali, da je treba radikalnih izprememb v nemškem zunanjem ministertvu, ako hočejo Nemci, da bo vojna kmalu končana. Iz Curiha poročajo, da je dejal napredni poslanec Hausmann: "Nemčija se zdaj nahaja na vulkanu, ki grozi izbruhniti vsak trenutek in podreti ves sistem nemške vlade." Drugi člankarji sarkastično naštevajo kozle, ki so jih naredili vsenemci s svojo aneksionistično propagando.

Iz Pariza poročajo: Francoski minister notranjih zadev je storil potrebne korake, da se ne bi zanesla kolera iz centralnih držav v Francijo. Karantena za nemške vjetnike je že odredjena. Vse vjetnike bodo natančno preiskali, preden bodo smeli oditi z bojišča.

"Les Nouvelles" v Maastrichtu poroča, da so prebivalci v Liegu priredili navdušene demonstracije zaradi zavezniške zmage ob Marni. Nemški guvernir v Belgiji je nato naložil mestu velik davek za kazni in obenem odredil, da se ne smejo domačini več pokazati iz hiš po osmih zvečer.

"Strassburger Post" poroča, da so Nemci takoj po umoru maršala Eichhorna proglasili v Ukrajini obsedno stanje. Ukrajinski kmetje so se dvignili v krvavih vstajah proti nemškim četam. Na tisoče kmetov je napadlo ječo v Kijevu z namenom, da osvobode bivšega ministrskega predsednika, ki je tam zaprt, toda Nemci so jih s strojnimi puškami odbili. Hetman Skoropadski je po umoru Eichhorna izdal oklice, v katerem grozi Ukrajincem z najostrejšimi kaznimi, ako ne bodo mirni; obenem je Skoropadski poslal v Berlin obžalovanje zaradi atentata in zagotavlja kaiserju, da bo strl vsako rebelno gibanje v Ukrajini.

Skoropadski bi najbrže storil bolje, če bi gledal, da kmalu odnese pete. Človek bi skoraj lahko stavil, da imajo revolucionarji tudi za njegovo hetmanstvo že pripravljeno kakšno bombico. So čudni ljudje, in gospod Skoropadski bi jih pravzaprav lahko malo bolje poznal.

Iz Londona poročajo: Znamenja kažejo, da namerava Nemčija napasti rusko pokrajino Murman pod pretravo, da hoče pomagati Fincem anektirati to deželo. Neuradno poročajo, da je Nemčija prisilila boljševike v Moskvi na izjavo, da so pri volji odstopiti Murman Finski; ker so pa tam zavezniške čete, so potrebne vojaške operacije. Finsko ljudstvo je pričelo obračati Nemcem hrbet, ker ni dobilo obljubljenega živčeva, ampak finska armada, ki šteje 30.000 mož, je popolnoma pod nemško kontrolo.

Maks Harden piše v zadnji številki svojega lista "Die Zukunft" — kakor je razvidno iz depeshe, ki obsegajo odlomke iz njegovega članka — da Nemci še danes ne razumejo predsednika Wilsona in njegovega mirovnega programa, za kar se

morajo zahvaliti junkerskemu časopisu, ki ne prenehoma laže, da je Wilson dejal, da mora vojna trajati toliko časa, dokler ne bo uničen nemški narod. Nato pojasnjuje Harden Wilsonove govore in pravi, da govori Wilson vedno spoštljivo o nemškem narodu, katerega loči od nemške vlade. Harden zaključuje, da pomeni Wilsonov program svobodo za nemški narod in propast za prusko militaristično kasto, katerega itak ni vredna obstoj.

O feldmaršalu von Eichhorna, ki je bil v Kijevu ubit, poročajo: Hermann von Eichhorn, nemški vojaški diktator v Ukrajini, je imel v nemški armadi briljantno kariero za seboj. Igral je važno vlogo v razvoju nemške vojaške mašine in je bil eden prvih poveljajočih generalov, ki so se posluževali telefona za ravnanje operacij v polju. Praktičnost telefona je pokazal tekom velikih pruskih manevrov v septembru 1905.

Ko je izbruhnila velika vojna, je bil dodeljen ruski fronti, kjer se je udeležil raznih bojev. Poveljeval je armadi, ki je meseca avgusta 1915 osvobodila rusko trdnjavo Kovno. Za ta uspeh je dobil od kaiserja red "pour le merit". Dalje je vodil operacije na južnem Poljskem, dokler se ni Rusija skrušila.

Meseca aprila 1918 je bil poslan v Ukrajino, da bi nadzoroval ustanovitev nove vlade. Ko je prišel v Kijev, je razglasil obsedno stanje za vso republiko in je dal aretirati ministre, o katerih je trdil, da so bili v zaroti zoper centralne sile. Ukrajinska rada je poslala nato zahtevo v Berlin, da naj ga Nemčija odpokliče; toda ostal je na svojem mestu z diktatorsko oblastjo. Meseca maja je povzročil padec ukrajinske vlade, na katere mesto se je postavil "hetman" Skoropadski, medtem ko je faktično vladal Eichhorn. Ko se je po-

kazalo, da so ukrajinski kmetje poskrili žito, je Eichhorn uveljavil stroge ukrepe, tako da so Nemci smeli konfiscirati vse žito, ki jim je prišlo v roke. Poročalo se je, da je nemško vojaštvo s skrajno brezobzirnostjo nastopalo proti kmetom, ki so se organizirali, da bi se branili nasilnega plenjenja.

Pozno meseca maja je Eichhorn zahteval več vojaštva iz Nemčije, da bi mogel potlačiti grozečo stavko v Ukrajini, ki jo je Eichhorn s stavkokazi iz Nemčije potlačil.

Eichhorn je bil rojen 13. februarja 1848 v Vratislavi. V vojsko je vstopil leta 1866 in je bil dodeljen artileriji.

Iz Pariza poročajo: Eksekutiva francoske socialistične stranke je sprejela resolucijo, v kateri zahteva, da naj francoska vlada takoj izpremeni svoje mirovne pogoje, odstrani imperialistične tendence in pove jasno pogoje na temelju Wilsonove mirovne formule. Dalje zahtevajo socialisti, da se takoj prične posvetovanje za ligo držav. Nadalje zahtevajo, da se naj skliče mednarodni socialistični kongres, za katerega naj se aranžira konferenca v Švici, ki naj izdela priprave. Resolucija pravi, da morajo socialisti prisiliti zavezniške vlade, če je treba z opozicijo proti vojnemu kreditu, ako drugo ne pomaga, da dobe socialistični delegatje potne liste za mednarodni kongres. Nadalje protestirajo francoski socialisti proti nameravani intervenciji v Rusiji, izvemaj ako se za intervencijo izrečejo soglasno ruski socialisti. Resolucija zaključuje z obžalovanjem napram gotovim članom socialistične parlamentarne skupine, ki simpatizirajo z Ameriško delavsko federacijo, katere je nasprotna zaključkom vseh socialističnih organizacij v zavezniških državah.

Stranka

NAZNANILO

Članom Slovenske sekcije J. S. Z.

Chicago, Ill.

Začasni odbor Slovenske sekcije J. S. Z., ki je postala na temelju splošnega glasovanja avtonomna, je imel dne 19. julija svoje sejo in se je konstituiral tako: Tajnik Filip Godina, blagajnik F. Margoie, zapisnikar F. Podlpec.

Poročilo, da je dobila Slov. sekcija od skupnega premoženja 4275 dol. 63 centov in da je ves denar naložen na Kaspar State Bank, se vzame na znanje.

Sklene se, da naj se vsi klubi slovenske sekcije obvestijo potom "Proletarca," da je eventualne zbirke pri klubih le tedaj vpoštevati, če so odobrene od sekcije ali glavnega odbora. Klubi naj se torej ne ozirajo na prošnje, ki niso bile naznanjene sekcijem odboru in od njega odobrene.

Za govornike naj se klubske tajnike obračajo do sekcije tajnika.

Sklene se, da se apelira na direktorij Jugosl. Del. Tisk. Družbe, da kolikor mogoče pospeši razpust korporacije, ki je postala le ovira pri izdajanju lista.

Sklene se, da se apelira na vse člane Slovenske sekcije, da čim pridneje agitirajo za pridobivanje novih članov, za vstanavljanje novih klubov in da sploh pomagajo pri splošnem delu do boljšega uspeha in do boljših gmotnih sredstev. Klubi naj zlasti agitirajo, da bodo člani Slovenske sekcije naročeni na svoje glasilo "Proletarec" in naj mu sploh gledajo pridobiti čim več novih naročnikov.

Soglasno se sklenu, da naj glavni tajnik J. S. Z., kadar objavlja imenik klubov, priobči Slovenski sekciji pripadajoče klube v eni skupini, da se bo vedelo, kateri klubi pripadajo tej ali oni sekciji.

V začasnem odboru Slovenske sekcije so Fr. Podlpec, Fr. Margoie, Fr. Zajec, John Molek in Filip Godina.

Filip Godina, tajnik
2814 So. Karlov Ave.
Chicago, Ill.

Detroit, Mich.

Svim Jugoslovenima u Detroitu stavlja se do znanja, da će biti u nedelju, 11. avgusta u 9 sati prije podne

VELIKA NARODNA SKUPŠTINA
u Russell Theatre

sa temom

JUGOSLOVENSKO PITANJE

Posle je u današnjem ratu iskarsla sva sila velikih pitanja, medju kojima i jugoslovensko zauzimanje velevažno nješto, priveduje se ova skupština, na koju pozivamo jugoslovenske radnike i radnice, da dodju u što većem broju. Jugoslovensko pitanje ima sada svjetsko značenje, a da se može povoljno riješiti po nas i po demokraciji cijeloga svijeta, treba da si sami posvema razjasnimo njegovu jezgru i njegov karakter. Dolazi vrijeme, da odlučuju narodi sami o svojoj sudbini, a to vrijedi i za naš narod.

Zato pozivamo i naše monarhiste, da dodju, a dobiti će riječ, ako se jave.

Istog dana u 2 sata posle podne biti će velika zabava, a u 7 sati na večer prikazivati će se kazališni komad

"Gadnom Mamonu."

Ulaznina 25c.; ženske ne plaćaju ulazninu.

J. S. Org. 210 i 114.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsaki drugi in četrti petek v mesecu v "Ilirija dvorani", 310-1st Ave. Prihodnja seja bo toraj devetega avgusta zvečer. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas veče dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovarise, ki se zanimajo za razredni boj, in še niso v organizaciji

John Lenko, tajnik.

Za zadnji pondeljek je bila napovedana stavka mornarjev na velikih jezerih, kjer so bili tudi v predvojnih časih večkrat resni spori med mornarji in parobrodniškimi družbami. Pri tem ni šlo le za to, da so turi mornarji ljudje, ki zaslužijo po vsej pravici

šloveške razmere, ampak razun tega je izkoriščanje mornarjev in najemanje nezkušenih, nezurnjenih ljudi ogrožavalo varnost ladij in potnikov. Razume se pa, da da je taka stavka posebno v sedanjem času velika halamiteta in zato se je z napetostjo pričakovalo, kako se razvije zadeva, v katero so posegla tudi vladne oblasti. Pondeljek je prišel, stavke pa ni bilo; po posredovanju plovbnega odbora, so bile načelne zahteve mornarjev izpolnjene.

Predsednik plovbnega odbora Hurley je naročil lastnikom ladij, da podpišejo poziv za morifikacije v določbe, po katerih narje, ne da bi vpletli kakšne mობոdo nastavljeni. Vprašanje meze se ima rešiti na skupni konferenci lastnikov ladij, zastopnikov mornarjev in plovbnega odbora.

Mr. Hurley je po konferenci s Furusetom, predsednikom, in Olanderjem, tajnikom mornarske organizacije, poslal sledečo brzojavko William Livingstonu, predsedniku podjetniške organizacije:

"Plovbeni odbor Združenih držav naroča članom "Zveze jezerskih prevažalcev" in "Zvezi jezerskih prevažalcev", da podpiše narodni poziv na može, ki naj gredo na trgovske ladje, kakor je bil izdaj v originalu in brez izspremenb. Plovbeni odbor priporoča, da naj ne zahteva "Zveza jezerskih prevažalcev", da se mornarji registrirajo v njenih plovbenih pisarnah ali zborovalnih prostorih, kadar potrebuje moštvo za svoje ladje, dokler trajajo pogajanja pred plovbenim odborom Združenih držav."

Zaradi teh prisilnih registracij je bilo največ pritožb od strani mornarjev.

I New Yorka poročajo: Tukaj so prišli na sled velikim sleparijam, s katerimi je bila armada okradana za meso. Veleporota je obtožila enoindvajset oseb, ki so zapletene v afero. Med njimi so mesarji, vozniki, agenti in vladni nadzorniki. Poroštvo za obtožene je določeno s 1000 do 10.000 dol.

Iz Springfilda, Ill., poročajo: Kapitan William E. Mitchell, ki načeluje naborni postaji v Peoriji, je razposlal okoliščino po nabornem distriktu v centralnem Illinoisu, v kateri pravi, da naj se zavrne vsak novinec, ki je rudar in želi vstopiti v regularno armado, če ni dela pustil v sporazumu s svojim delodajalcem.

Iz Camp Granta, Ill., poročajo: "Na povelje štabnega šefa generala Peyton C. Marcha je bila uvedena preiskava proti gotovim trgovcem, o katerih se misli, da sega njih patriotizem ravno tako daleč, kolikor morejo izveliči povišaneg profita iz vojakov v taboru. Če se izkaže, da so tožbe, ki so bile izrečene proti njim, utemeljene, imajo pričakovati, da jim bodo kupčije s taborom prepovedane. Vojakom se bo priporočilo, naj ne kupujejo ničesar pri njih, povrh bodo pa njih imena in tožbe proti njim nabitno na naznanjevalni takli v taboru. Povelje generala Marcha pravi, da so bili naznanjeni posamezni slučajji odiranja vojakov v trgovinah, v restavracijah in pri drugih prilikah."

Proti takim posameznim slučajem se lahko nastopi, če pridejo poklicanim faktorjem do znanja. Toda koliko je slučajev, o katerih ne izve nihče razun tistega, ki je bil odrt in ki večini niti sam ne ve, da je moral plačati preveč. Tako se godi vojakom, a pogostoma se godi tudi civilistom tako. Priznati je treba, da se je v Zedinjenih državah marsikaj ukrenilo proti oduštstvu. Toda dokler bo trgovina privatna reč, ne bo nobena oblast mogla popolnoma zatreti profitarstva. Tako koristolovstvo ima v bistvu enake vire kakor zločini, ki se jim pravi tatvina, rop, roparski umor in podobno.

Iz Washingtona poročajo: Sedem in trideset železniških družb se je obrnilo na železniško upravo, da bi jim posčila denarja za izplačilo zaostale meze železničarjem. Železniška uprava je posčila 43,250,000, vsa posojila od 1. januarja t. l. pa znašajo \$203,714,000. Skoraj vsa ta svota je bila izplačana iz vladnega železniškega sklada, le \$23,155,000 je bilo izplačanih iz sklada \$30,777,000, ki ga je založilo trinideset železniških

družb iz svojih rezervnih skladov in izročilo denar vrhovnemu železniškemu upravitelju. Od posojila meseca julija gre \$23,269,000 za izplačilo zaostale meze uslužbencem, \$3,607,000 za potrebno posojilo proti 6% in \$6,328,000 za delno izplačilo vladne kompenzacije.

Iz Newarka, N. J. poročajo: Paznost čuvajev je preprečila napad z bombami na tovarno Gould and Eberhardt Machinery Co. v Irvingtonu. Prijeli so dva zarotnika. Kmalu po aretaciji so bili aretirani Bruno Reichelt, advokat, Frederick R. Bishoff, kemik, in William Heineman. Obtoženi so, da so kršili zakon proti špijonaži, in postavljeni pod visoko poroštvo.

V Chicagi zgrade novo tovarno za sladkor, ki bo stala \$500,000, da se odpravi pomanjkanje sladkorja. Sladkor bodo delali iz jčemeni in bo služil za izdelovanje slaščic. Charles Stevenson, predsednik sladkornega odseka v žilvilski upravi, je dejal, da je potrebn denar za zgradbo tovarne že zagotovljen. Novo tovarno zgrade na zapadni strani mesta.

Iz New Yorka poročajo: George Sylvester Viereck, nemški časnikar, je pričal, da je nemška vlada izdala trideset do petdeset milijonov dolarjev za nemško propagando v Združenih državah, da pa ni dosegla uspehov. Viereck se je udeležil kot urednik "Fatherland" konferenci nemških uradnikov in zastopnikov nemške propagande, na kateri so priporočali nakup vplivnih časnikov v velikih ameriških mestih. Tako se je izrazil namestnik državnega prokuratorja, Mr. Becker. Iz krogov zveznih uradnikov prihaja vest, da pada v kratkem veleporota poročilo o nakupu "New York Evening Maila" za Nemčijo.

MEDNARODNI SOCIALIZEM.

"Proletarci vseh dežel, združite se!" Ta klic je bil najmočnejše načelo mladega socializma, ko je bil nastopil svojo zmagoslavno pot. Kajti šele mednarodno je ustvarila tisto moč, na podlagi katere je nastala svetovna stranla, ki gre za najvišjimi cilji. Buržavija je tudi kmalu spoznala, da silno moč in preklinjala je mednarodnost in njene bojevnike. "Kamnajte brezdomovince!" Toda prav ta buržavija je bila že davno sama uporabljala v dosego svojih smotrov mednarodne moči. Kadar gre za Jbiček in gospodarske koristi, je meš-anstvo vedno mednarodna; na narodnost trka le tedaj, kadar se boji mednarodno organizirane proletariata.

Resničnost zadnjega stavka je razvidna z nepolno jasnostjo iz gospodarskega razvoja zadnjih let. Snujejo se podjetniške organizacije, najprej po strokah, in vse te se združujejo v mogočne osrednje zveze. Slovan, Nemeč, Franceoz, Anglež, Žid — naj se gledaje še tako pisamo v politiki in naj mesarijo drug drugega po meš-anških listih, kadar gre za dobiček, tedaj se vsa ta pestra družba strne v eno telo, pripravljena klubovati sleherni sili. Ziva priče temu so množstvene akcijske družbe itd. In vsa ta izkoriščevalna gospoda jemlje delavstvu hudo za zlo, ako poda roko slovenski delavec tovarišu katekolei narodnosti v ta namen, da ubijejo složno in skupno znanja izkoriščajočega kapitalizma. Gospodje izkoriščevalci dobro računajo; mislijo, za nas je tembolje, čim bolj se koljejo delavci med sabo in v tem klanju pozablajo na boj proti nam. Zategadelj tudi tako ljubeznivo negujejo razne organizacije, ki cepijo delavske vrste in jim zmanjšujejo sposobnost za boj proti kapitalizmu.

Ker poznamo značaj in pravi namen takih organizacij in ker jih ob vsaki priliki razkrinkamo po zaslužanju, nam očitajo narodno izdajstvo, dasi mora biti vsakomur jasno, da se da reven narod najprej zaslužjiti in izpodriniti in da s tem, da hočemo izboljšati gospodarsko stanje svojega naroda, najbolj pospešujemo narodnost in da smo dosti bolj narodni kot pa naši obrekovalci, ki so narodni samo zaradi osebnega koristolovstva, sieer jim je njihov narod lanski sneg. Krasno je ob-

razilo to dejstvo avstrijski sodrug Pernerstorfer, ko je pisal: "Narodnost v svoji najvišji obliki je nekaj plemenitega. Narodnost pomenja obogatjenje šloveštva. Vsaka kultura je narodna in se pričinja v posameznem ljudstvu." To se pravi, da se moramo boriti za kulturo in omiko ter vsestranski napredek ljudstva, katerega jezik govorimo. — Vsakdo naj pripomre po svojih močeh, da njegov narod napreduje, da se oprošča okov reakcije in tako stopi med šloveštvo kot velika družina izobraženih, moderno mislečih ljudi. Vsak narod je del šloveštva. In šloveštvo bo ozdravelo in zaživello življenje vsestranskega napredka le tedaj, ako se osvobode posamični narodi slehernega pritiska, ki jih ovira na poti k višji kulturi.

Vsled kapitalizma pa je danes zaprta pot ogromni večini ljudstva do višje kulture. Kako naj delavec skrbi za zadostno izobrazbo, ako mu vzame večino časa kapitalizem, v prostem času se pa komaj oddahne? Kako naj išče višjih dušnih vrednosti, ako pa se mora trdo boriti za vsakdanji obstanek? Zato pa je boj proti kapitalizmu, ki je najhujši sovražnik kulture in napredka, obenem boj za lastnega naroda koristi.

Boj proti nekulturnemu in mednarodnemu kapitalizmu pa se more voditi samo mednarodno. Kapitalizem se organizira mednarodno in edino mednarodni proletariati ga bo treščil z zlatega prestola, zgrajenega z izkoriščanjem ogromne proletarske armade vsega sveta. Tako dela proletariati z mednarodnim bojem proti kapitalizmu za povzdigo lastnega naroda.

Varujte se poletnih nepravil. Tekom gorkih poletnih dni je težko vzdržati se nepravil v žolodcu. Toda če imate svoje odvajalne organe odprte s pomočjo Trinerjevega grenkega vina, se bodele udobno počutili in ne bodele trpeli ni v najhujšem vremenu. Trinerjevo ameriško grenko vino očisti odvajalne organe in jih ohrani čiste, je jako okusno in ne škoduje niti najbolj nežnemu žolodcu. Ne bodele trpeli na zaprtju, neprebavnosti, glavobolu, nervoznosti, in dr. Letensko vročino bodele udobno in zadovoljno prenašali. Cena je \$1.10. Po lekarnah. — Trinerjev liniment je jako priljubljen, ker deluje hitro in gotovo. Je najboljšee zdravilo za revmatizem, nevralgijo, oteklino, napetja in zmančene noge. Cena 35 in 65 c. Po lekarnah. Po pošti 45 in 75c. Joseph Triner Company, 1333-43 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Pravi socialist ne sme biti rezervist, ampak mora biti vedno aktiven vojak svoje stranke. Kdor nosi svoje prepričanje le sam v sebi, ne koristi nič ne sebi, ne svoji stvari. Prepričevati mora tiste, ki še niso prepričani.

Pravi socialist hoče poznati težave, zapreke, uspehe in napredek delavskega boja. Na tej poti ga spremlja Proletarec.

"ČAS"

Je edina slovenska revija v Ameriki. "Čas" prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 32 straneh in stane samo \$2.00 na leto, za pol leta \$1.00. Naroča se pri "Čas", 2711 So. Millard Ave., Chicago, Ill., v Clevelandu in okolici pa na 6033 St. Clair ave.

Previdne gospodinjje imajo doma vedno eno steklenico Dr. Richterjevega

PAIN-EXPELLER

Zanesljivo sredstvo za vnetje pri revmatičnih bolečinah, prehladu, navstavljenju itd. Jedino pravi s varstveno znamko sidra. 35c. in 65c. v lekarnah in naravnost od F. AD. RICHTER & CO. 74-80 Washington Street, New York, N. Y.

PRIPOROČILO.

Sodrug Louis Kveder je potencialni zastopnik "Proletarca" za vse države. Pravico ima, da nas zastopa v vseh rečeh, kar se tiče naročnine in oglasov. Sodruga prosimo, da naj mu pri tem poslu kolikor mogoče pomagajo. Upravištvu.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1906.

PODPORNA ZVEZA

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penna.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 1098 Norwood R'd., Cleveland, Ohio. Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newport, Pa. Glavni tajnik: BLAZ NOVAK, 634 Main Str., Johnstown, Pa. 1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVIC, 634 Main Str., Johnstown, Pa. 2. Pom. taj.: ANDREJ VIDRICH, 170 Main St., Franklin, Conemaugh, Pa. Blagajnik: JOSIP ZELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa. 1. nadzornik: NIKOLAJ POVSE, 1 Grab St., Numrey Hill, N. E. Pittsburgh, Pa. 2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 E. 137th St., Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERZAN, Box 72, East Mineral, Kans. 1. porotnik: FRANC TEROPCIC, R. F. D. 3, Box 146, Fort Smith, Ark. 2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO:

"GAS NARODA." 82 Cortland Street, New York City.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blaz Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika. V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakve pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

NAJBOLJŠI SLADOLED

na debelo in drobno, dobite v domači trgovini

"THALIA"

ICE CREAM PARLOR

1223 W. 18th St.

(blizu Racine Ave., v poslopju "Thalia" gledališča.)

Dostavljamo sladoled na piknike in zabave po najnižjih cenah. Posode za sladoled posodimo brezplačno.

KONCERT IN PLES

vsaki večer in nedeljo popoldan.

Vsem rojakom se priporoča za obisk

Phone Canal 5568.

WM. FRANCE, lastnik.

POZIV

na polgodišnjo sjednico

HRVATSKE SOKOLSKE ŽUPE PETAR SVAČIĆ

koja će se obdržavati

dne 10. avgusta u osam sati u večer

U SOKOLSKOJ DVORANI

613 Hillside Avenue

South Bethlehem, Pa.

USPORED:

1. Pozdrav starešine.
 2. Izvješće župskog tajnika.
 3. Izvješće župskog vodje.
 4. Novi radovi.
 5. Razni predlozi.
- Mole se sva bratska hrvatska Sokolska društva, da nefaljeno prisustvuju ovoj sjednici.
- Uz sokolski pozdrav
- Tajnik župe Petar Svačić: Juraž Lovrič, Starešina Nikola Koroča.
- 606 Central St., So. Bethelam, Pa.

Najveća slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave., : Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprstnice, medaljonke, itd.

Popravljamo ure po niski ceni.

Podružnica Columbia Gramofonov in gramofonskih plošč slovenskih in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po cenik, kateri se Vam pošlje brezplačno.

Najboljše blago.

Najnižje cene.

MODERNO UREJENA

NARODNA KAVARNA IN RESTAURACIJA

Domača kuhinja, svakovrstni kolači dobre pijače, turska kava, sladoled in smodke.

Oprto po dnevu in po noči.

Tel: Canal 1220.

Z. RADNOVIĆ,

lastnik.

1149 W. 18th. Str.

Chicago, Ill.

